

Srebrna medalja Apimondie, podeljena reviji Slovenski čebelar – Vancouver 1999

KONGRESNO LETO – APIMONDIA 2003

letnik CV - leto 2003

9

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 0350-4477

Franc Šivic: Apimondia 2003 se začneja
Program predavanj na plenarnih zasedanjih komisij
na kongresu Apimondia 2003
Vodič po programu

217
219
224

Franc Šivic: Apimondia 2003 is about to start
The presentations programme at the Standard Commissions
plenary sessions for the 2003 Apimondia
Guide through the programme

ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

Bojan Korbar: Čebelarjeva opravila v nakladnih
panjih v septembru
Franc Grajzar: Čebelarjeva opravila v AŽ-panju
v septembru

226
228

THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS

Bojan Korbar: Beekeepers jobs in modern hives in
September
Franc Grajzar: Beekeepers jobs in AŽ-hives in
September

STROKOVNI IZLETI

J. Mibelič, A. Gril: Vabilo na mednarodno srečanje
čebelarjev v Kočevskem rogu 26. avgusta 2003
Borut Rončević: Sodelovanje z Južno Tirolsko

232
233

TECHNICAL EXCURSIONS

J. Mibelič, A. Gril: Invitation to the International Beekeepers
Meeting in Kočevski rog on 26th August 2003
Borut Rončević: Cooperation with South Tirol

BIOLOGIJA ČEBELE

Janez Gregori: Selekcija kranjske čebele in njeni
ekotipi

234

BEE BIOLOGY

Janez Gregori: Selection of the Carniolan bee and its
ecotypes

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Marija Sivec: Na obisku pri dr. Liebigu

236

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

Marija Sivec: A visit to Dr. Liebig

PRODAJA ČEBELJIH PRIDELKOV

Vabilo in pogoji za prijavo na mednarodno
ocenjevanje medu Semič 2002

238

SALES OF HIVE PRODUCTS

Invitation and requirements for the application to be involved
in the International estimation of honey Semič 2003

MEDOVITE RASTLINE

Peter Ribič: Zeliščno-čebelarška učna pot (vrt
medovitih rastlin) pri Čebelarškem centru Slovenije

240

BEE PLANTS

Peter Ribič: Herb-beekeeping Teaching Path (a bee plant
garden) close to the Beekeepers' Centre of Slovenia

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Mibelič: Odprtje prenovljenega čebelnjaka
Antona Janše v Breznici na Gorenjskem in
praznovanje 1. čebelarškega praznika
Utrinki iz življenja in dela Čebelarškega krožka
»Čebelica« na Vrtnarski šoli v Celju

243
246

FROM SOCIETY LIFE

Janez Mibelič: Opening of Anton Janša's newly renovated
beehouse in Breznica at Gorenjska and celebration of the
1st Beekeepers' Festival
Reflections on the life and activities of the Beekeeping Club
»Čebelica« (»Little bee«) at the Horticultural School in Celje

V SPOMIN

247

IN MEMORIAM

MALI OGLASI

248

SMALL ADVERTISEMENTS

Čebelarška zveza Slovenije, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – Območna izpostava
Domžale in KUD Fran Maselj Podlimbarski - Krašnja, vabijo na odprtje slikarske razstave

ŽIVETI S ČEBELAMI

Razstavo bomo odprli v petek, 22. avgusta 2003, ob 19. uri v Čebelarškem centru
Slovenije na Brdu pri Lukovici. – Razstava bo odprta do konca avgusta.

CANKARJEV DOM, 24.-29. avgust 2003

Predavanja na plenarnih zasedanjih bodo simultano prevajana v slovenščino

V parku Zvezda v Ljubljani bo tržnica čebeljih pridelkov in čebelarских izdelkov

Samo še nekaj dni je do začetka svetovnega čebelarškega kongresa in mednarodne razstave API-EXPO 2003, ko bomo slovenski čebelarji sprejeli kolege iz vsega sveta. Našim članom želimo dati še nekaj zadnjih napotkov o tem, kako naj čim bolj izrabijo to edinstveno priložnost in se udeležijo prireditve, kakršne v Sloveniji brez dvoma dolgo ne bomo več doživeli.

VSTOPNINA

Kdor želi videti celotno prireditev od otvoritvene slovesnosti v nedeljo, 24. avgusta zvečer, do sklepnih prireditev v četrtek, 28. avgusta zvečer, ter spremljati vsa predavanja in se v petek udeležiti tudi izleta, bo za vstopnino plačal 390 evrov. Za spremljevalko/spremljevalca je vstopnina 260 evrov. Ob plačilu kotizacije lahko poslušate vsa predavanja, dobili boste torbo s povzetki predavanj, dve knjigi in kaseto s čebelarško pesmijo, lahko se udeležite vseh kulturnih dogodkov, kot so filmske predstave, slovenski folklorni večer, irski kulturni večer, ponedeljkov spoznavni večer na Brdu pri Lukovici, ogledali si boste lahko tudi razstavo.

Kdor pa se želi udeležiti Apimondie samo za en dan, bo za vstopnico plačal 120 evrov. Vstopnica mu omogoča dostop do vseh prireditev tistega dne, prejel pa bo tudi torbo s kongresnim gradivom.

Organizatorji smo se od vsega začetka zavedali, da si veliko čebelarjev želi ogledati samo razstavo. Zanje smo pripravili enotno vstopnino 50 evrov za en dan. Vstopnica bo veljala za obisk prireditve bodisi v ponedeljek, torek, sredo ali četrtek. Italijanski čebelarji bodo imeli v ponedeljek italijanski dan, Madžari pa v sredo madžarskega. Na ta dan jim bodo njihovi strokovnjaki v domačem jeziku pripovedovali o zanimivih novostih letošnjega kongresa.

Toda mislili smo tudi na tiste tuje čebelarje z bolj plitvimi žepi. Ti si bodo v petek, 29. avgusta, od 8. do 14. ure lahko za 20 evrov ogledali samo razstavo.

KAJ PA VSTOPNICE ZA SLOVENSKE ČEBELARJE?

Seveda nismo pozabili na slovenske čebelarje. Zanje smo pripravili več ugodnih ponudb, ki so prilagojene vsaki želji in vsakemu žepu. Sleherni član naše organizacije se lahko udeleži Apimondie, če si to želi oziroma če mu to dopušča zdravje.

Enodnevna vstopnina za ogled razstave in vseh drugih prireditev tistega dne je 10.000 SIT. Za razliko od tistih udeležencev, ki plačajo dnevno kotizacijo 120 evrov, ne dobi torbe s kongresnimi dokumenti, lahko pa jih kupi posebej. Po dozrajšjih anketah sklepamo, da med slovenskimi čebelarji ni veliko takšnih, ki bi želeli poslušati predavanja. Večino zanima predvsem razstava.

Vstopnina za razstavo je 5000 SIT. Člani vseh tistih društev, ki so se prijavili, da sprejmejo po en avtobus udeležencev kongresa, jim pripravijo program ogleda svojih čebelarstev in drugih zanimivosti v svojem kraju, imajo še poseben popust. Za enodnevni obisk razstave bodo plačali samo 2000 SIT. Čebelarji iz društev, ki so ponudili na ogled svoja čebelarstva, bodo eno vstopnico za razstavo dobili zastonj. Če pa bi kdo želel poleg ogleda razstave poslušati tudi predavanja, bo namesto 10.000 SIT plačal le 5.000 SIT. Šli smo še dlje. Če morajo udeležencev kongresa ne bo dovolj, tako da vsa prijavljena društva ne bi dobila obiskovalcev, za njihove člane kljub temu velja znižana kotizacija.

Dali pa smo možnost nižje vstopnine tudi vsem tistim društvom, ki so se prijavila, da bodo njihovi člani pomagali sosednjemu društvu pri organizaciji izleta ter si razdelili delo in stroške. Samo čudimo se lahko, da te možnosti ni izrabilo več naših organizacij. Cena vstopnice za otvoritveno slovesnost je 30 evrov.

Vstopnice in kotizacije boste lahko vplačali ob vhodu v Cankarjev dom od nedelje, 24. avgusta, naprej.

SLOVENŠČINA NA KONGRESU

V našem glasilu smo povabili člane, naj se prijavijo za udeležbo na predavanjih. Glede na njihovo število bi se odločili, ali bomo plenarna predavanja v Gallusovi dvorani prevajali v slovenščino. Odziv je bil slab. Čeprav je prevajanje povezano z visokimi stroški, smo se vendarle odločili za prevode v slovenščino. Upamo, da se bodo nekateri naši člani zadnji hip premislili in izrabili možnost, ki se jim ponuja.

PREVOZ V LJUBLJANO

Ker bo naše mesto med kongresom preplavljeno z vozili tujih obiskovalcev, predlagamo slovenskim čebelarjem, da uporabijo javna prevozna sredstva, predvsem železnico. Z vodstvom Slovenskih železnic smo se dogovo-

ri, da bodo v torek in četrtek, ko sta na vrsti slovenska dneva, čebelarji na podlagi veljavnih članskih izkaznic lahko uveljavljali 50-odstotni popust za povratno vozovnico. O tem so obveščene vse železniške postaje. Čebelarje še posebej opozarjamo na to priložnost, Slovenskim železnicam pa se zahvaljujemo za naklonjenost in razumevanje. Od ljubljanske železniške postaje do Cankarjevega doma je približno 15 minut zmerne hoje.

KULTURNI DOGODKI

Namenjeni so predvsem udeležencem kongresa, ki so plačali tedensko kotizacijo, razstavljalcem, sponzorjem in predstavnikom političnega življenja. Pokrovitelj celotne prireditve je Vlada Republike Slovenije. Otvoritvena slovesnost bo v nedeljo, 24. avgusta, ob 18. uri, v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Ob zvokih orgel bo na oder prikorakalo približno sto praporščakov v čebelarjskih oblekah, sledila bo predstavitev čebelarjske pesmi Slavka Avsenika v izvedbi okteta Deseti brat in citrarja Plahutnika, potem pa bo deset minut trajajoče predavanje dr. Janeza Poklukarja o posebnem odnosu slovenskega človeka do čebele. Program se bo nadaljeval s pozdravnimi govori kmetijskega ministra Francija Buta, predsednika Čebelarjske zveze Slovenije Lojzeta Peterleta, ljubljanske županje Danice Simšič in predsednika Apimondie Asgerja Joergensena. Predsedniki stalnih komisij Apimondie bodo podali kratka poročila o svojem delu v minulih dveh letih. Vse dogajanje bo ves čas povezovala televizijska napovedovalka Bernarda Žarn, režija te in drugih prireditev pa bo v rokah televizijske režiserke Hanke Kastelic. Za konec nedeljskega večera bodo pevci še enkrat zapeli čebelarjsko pesem, potem pa bo ob zvokih citer še odprtje svetovne čebelarjske razstave API-EXPO 2003.

V ponedeljek, 25. avgusta, ob 19.00, bo na Brdu pri Lukovici spoznavno srečanje vseh tedenskih udeležencev in razstavljalcev. Gostje si bodo ogledali Čebelarjski cen-

Film »Prijatelj čebelar« bo predvajan na kongresu Apimondie.

Foto: Dolničar

ter Slovenije, postregli pa jim bodo tudi s skromno zakusko. Občina Lukovica bo ob pomoči domačega kulturnega društva pripravila še zabavni program in prikaz nekaterih kmečkih običajev.

V torek, 26. avgusta, ob 19. uri, bo v Cankarjevem domu slovenski večer plesov in pesmi, ki jih bosta ob projekciji naravnih lepot Slovenije izvajali skupini France Marolt in Katalena.

Tudi sredin večer bo kulturno obarvan. Irski čebelarji, ki so dobili organizacijo Apimondie 2005 v Dublinu, bodo pripeljali svetovno znano glasbeno skupino Lake Dancers in uprizorili večer irskih narodnih pesmi in plesov. S to prireditvijo bi radi povabili na Irsko vse svetovno čebelarjsko občinstvo, za to pa jim ni žal niti truda niti stroškov.

ZAKljuček kongresa

Četrtek, 27. avgust, je zadnji dan kongresa. Na ta dan zvečer bo tudi slovesna sklepna prireditev, v okviru katere bodo medalje prejeli tudi zmagovalci različnih kategorij. Tudi ta večer ne bo manjkalo slavnostnih govorcev in izmenjave daril, zadonela pa bo tudi čebelarjska himna v izvedbi Pihalnega orkestra Lesce. Sklepne slovesnosti se bodo na podlagi vabil lahko udeležili vsi predsedniki slovenskih čebelarjskih društev in predsedniki pokrajinskih zvez. Zato jih obveščamo, naj svoj obisk razstave API-EXPO 2003 in obisk svojih članov načrtujejo za ta dan, ki bo hkrati tudi slovenski. Kongres se bo simbolično končal z odhodom praporščakov z velikega odra Gallusove dvorane ob zvokih koračnice.

IZLETI

Petek, 28. avgust, je namenjen izletom. V eni od prejšnjih števil Slovesnega čebelarja smo objavili seznam društev, ki so se prijavila, da sprejmejo in pogostijo izletnike. Do zdaj, ko pišem to poročilo, je potrjenih približno 20 avtobusov, društev, ki bi rada sprejela izletnike, pa je precej več. Vodstvo Apimondie nas obvešča, da

Ob priložnosti kongresa Apimondie 2003 je RTV Slovenija posnela čebelarjski film v režiji Hanke Kastelic, snemalec pa je bil Bojan Kastelic

se lahko še zadnji hip, tik pred začetkom kongresa, v Ljubljani pojavi večje število čebelarjev, ki bodo kupili tedenske kotizacije in tako napolnili tudi preostale avtobuse, ki smo jih predvideli. Zato prosimo vsa tista čebelarska društva, ki še nimajo potrjenih gostov, da ohranijo razumevanje za organizatorje in da nekoliko potrpijo. Naredili bomo vse, kar je v naši moči, da jim pošljemo obiskovalce.

RAZSTAVA – MEDENA TRŽNICA

Poleg velike čebelarske razstave v Cankarjevem domu, verjetno največje doslej v Evropi, saj bo na njej razstavljalo 110 razstavljalcev (odprta bo v nedeljo, 24. avgusta, ob 19. uri, ter od ponedeljka, 25. avgusta, do vključno četrta, 28. avgusta, od 9. do 17. ure, v petek, 29. avgusta, pa do 14. ure), bomo v parku Zvezda na Kongresnem trgu v Ljubljani skupaj z Mestno občino Ljubljana postavili tržnico čebeljih pridelkov. Na njej bodo največji slovenski čebelarji udeležencem Apimondie in meščanom ponujali čebelje pridelke in čebelarske iz-

delke. Odprta bo vsak dan kongresa od 9. do 17. ure. Posebnost tržnice bodo nastopi čebelarskih zborov in ansamblov.

DOGAJANJA V ČEBELARSKEM CENTRU

V Čebelarskem centru na Brdu pri Lukovici bo okrepjena gostinska ekipa z bogato ponudbo jedi vsak dan kongresa sprejemala goste. Za večje skupine prosimo, da njihov prihod vnaprej prijavite na **tel. 01/ 729 61 13**. Za napovedane skupine bo organiziran tudi zabavni program.

V zadnji številki ene od nemških revij je njena urednica v uvodnem članku napisala nekako takole: »Čebelarji smo letos dobro točili, z medom smo napolnili vse posode, čebele bodo kmalu nakrmljene za zimo, zato je čas, da začnemo pripravljati kovčke in se odpeljemo proti Ljubljani.«

Naj velja tudi za slovenske čebelarje pristrčno vabilo: Vsi na Apimondio v Ljubljano!

PROGRAM PREDAVANJ NA PLENARNIH ZASEDANJIH KOMISIJ NA KONGRESU APIMONDIA 2003

PONEDELJEK, 25. avgusta (dopoldne) – Cankarjev dom
Plenarno zasedanje stalne komisije za ekonomiko čebelarstva
Predsednik: Dinh Quet Tam

Gallusova dvorana

8.30–8.50	Bröker, U. (Nemčija): BIOLOŠKO ČEBELARSTVO – PERSPEKTIVE IN MOŽNOSTI NA RAZVIJAJOČEM SE TRGU (31)
8.50–9.10	Saner, G., Engindeniz, S., Tolon, B., Cukur, F. (Turčija): EKONOMSKA ANALIZA ČEBELARSKEGA PODJETJA V POGOJIH SONARAVNEGA ČEBELARJENJA – PRIMER ŠTUDIJE V TURČIJI (288)
9.10–9.30	Gurgolova, K., Čeljazkova, I., Popova, V. (Bolgarija): METICAN ECOSTOP KOT SREDSTVO ZA PREPREČEVANJE ČEBELJE VAROZE (222)
9.30–9.50	Bitenc, J. (Slovenija): KONTROLA VAROZE Z NOVIM TIPOM APLIKATORJA MRAVLJINČNE KISLINE (156)
10.10–10.30	Esquijarosa, E. M. (Kuba): APILIFE-VAR IN APIGUARD: PRIMERJAVA DVEH RAZLIČNIH ORGANSKIH SISTEMOV ZDRAVLJENJA VAROZE IN PRŠIČAVOSTI PRI ČEBELAH (141)
10.30–10.50	Flemming, V., Stoltze, T., Theuerkauf, R., Jorgensen, A. S. (Danska): 15 LET EKOLOŠKE KONTROLE VAROZE NA DANSKEM (2)
10.50–11.10	Korpela, S., Seppala, A., Ruof, K. (Finska): FINSKI KONCEPT ZATIRANJA VAROE – REZULTATI V PRVIH TREH LETIH 2000–2002 (202)
11.10–11.30	Trouiller, J. (Velika Britanija): APIGUARD: SREDSTVO, PRILAGOJENO RAZLIČNIM OKOLIŠČINAM ČEBELARJENJA (276)

- 11.30–11.50 **Toledo, V.** (Urugvaj): VPLIV VAROZE NA BIOLOŠKO ČEBELARSTVO V URUGVAJU IN METODE BOJA PROTI VAROI (451)
- 11.50–12.00 **Splošna razprava**

PONEDELJEK, 25. avgusta (popoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za medovito rastlinstvo in opraševanje
Opraševanje kulturnih rastlin z medonosno čebelo
Predsednik: Marinus Sommeijer

Gallusova dvorana

- 13.30–13.50 **Denisow, B.** (Poljska): VPLIV RAZLIČNIH OKOLIŠČIN NA VARIABILNOST PRIDELKA NEKATERIH KULTIVARJEV RIBEZA (86)
- 13.50–14.10 **Nedić, N., Tomović, N., Mladenović, M., Jevtić, G., Georgijev, A.** (Srbija in Črna gora): VPLIV OPRAŠITVE Z MEDONOSNIMI ČEBELAMI NA PRIDELEK OLJNE OGRŠČICE JET-NEUF (339)
- 14.10–14.30 **Dag, A., Afik, O., Šafir, S.** (Izrael): VPLIV LINIJ MEDONOSNE ČEBELE NA RAZLIKE PRI OPRAŠEVANJU AVOKADA (32)
- 14.30–14.50 **Dag, A., Bilu, A., Elad, Y., Šafir, S.** (Izrael): RAZŠIRJANJE BIOLOŠKIH KONTROLNIH SREDSTEV OB POMOČI ČEBEL (106)
- 14.50–15.10 **Odmor**
- 15.10–15.30 **Gregoria, J., Pinto, R. C. A., Balboa, D.** (Venezuela): ČEBELE IN DREVESA MANGROVE: OCENA NEKATERIH FIZIOLOŠKIH ZNAČILNOSTI ČRNE MANGROVE (AVICENNIA GERMINANS), POMEMBNIH ZA PRIDELAVO MEDU V RAZLIČNO SLANIH OKOLIŠČINAH (375)
- 15.30–15.50 **Gardi, T., Famiani, E., Micheli, M., Moschini, M.** (Italija): VPLIV KRMLJENJA ČEBEL NA IZBOLJŠANJE OPRAŠITVE KIVIJA (428)
- 15.50–16.10 **Sinha, S. S., Selvakumar, P., Srivastava, R. M.** (Indija): VEDENJE ČEBEL V ZVEZI Z OPRAŠEVANJEM STARŠEVSKIH LINIJ HIBRIDOV KAVLE (70)
- 16.10–16.30 **Jadav, R. N., Sinha, S. N., Singhal, N. C.** (Indija): ČEBELE IN OPRAŠEVANJE SONČNIC: VPLIV POSEJANIH DELEŽEV LINIJ SONČNIC NA GIBANJE IN DOLŽINO LETA ČEBEL (437)
- 16.30–16.50 **Sandker, M.** (Salvador): POGOZDOVANJE Z MEDOVITIMI VRSTAMI DREVES V SALVADORJU (469)
- 16.50–17.00 **Splošna razprava**
- REZERVNA
- PREDSTAVITEV: **Eisikowitch, D., Ben-Dov, Y., Dag, A.** (Izrael): POGOZDOVANJE Z MEDOVITIMI VRSTAMI DREVES IN ZADOVOLJITEV POVPRŠEVANJA PO CVETNEM PRAHU IN MEDU V IZRAELU (493)

TOREK, 26. avgusta (dopoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za biologijo čebel
Biodiverziteta medonosne čebele, vzdrževanje avtohtonih podvrst čebel
Predsednik: Octaaf van Laere

Gallusova dvorana

- 8.30–8.50 **Koeniger, N.** (Nemčija): ZBIRALIŠČE TROTOV – NARAVNI SELEKCIJSKI CENTER MEDONOSNE ČEBELE (50)
- 9.10–9.30 **Simona, S., Kozmus, P., Poklukar, J., Meglič, V.** (Slovenija): MOLEKULARNA KARAKTERIZACIJA AVTOHTONE KRANJSKE ČEBELE (*Apis mellifera carnica*) V SLOVENIJI (261)

- 9.30–9.50 **Nikolenko, A.** (Rusija): GENETSKA BANKA BASKIRSKÉ POPULACIJE ČEBEL (*Apis mellifera mellifera* L.) (272)
- 9.50–10.10 **Odmor**
- 10.10–10.30 **Hrassnigg, N., Brodschneider, R., Fleischmann, P., Crailsheim, K.** (Avstrija): VPLIV ENERGIJE RAZTOPLJENEGA ŠKROBA NA LET ČEBEL (302)
- 10.30–10.50 **Harizanis, P., Bouga, M.** (Grčija): GENETSKA STRUKTURA ČEBEL S KRETE (GRČIJA) (336)
- 10.50–11.10 **Čermak, K.** (Češka): AVTOGAMIJA PRI MEDONOSNI ČEBELI (372)
- 11.10–11.30 **Kandemir, I., Meixner, M. D., Ozkan, A., Sheppard, S. W.** (Turčija): MORFOMETRIJSKA, ENCIMATSKA IN MtDNA VARIABILNOST PRI ČEBELJIH POPULACIJAH (*Apis mellifera cypria*, Pollman 1879) NA SEVERNEM CIPRU (394)
- 11.30–11.50 **Meixner, M.** (ZDA): ČEBELJE PASME SREDOZEMLJA: CENTER GENETSKÉ VARIABILNOSTI ČEBEL *Apis mellifera* (348)
- 11.50–12.00 **Splošna razprava**

TOREK, 26. avgusta (popoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za čebelarstvo in opremo
Informacijske in druge novosti v čebelarstvu in tehnologiji
Predsednik: Gilles Ratia

Gallusova dvorana

- 13.30–13.50 **Hočevar, J.** (Slovenija): UNIVERZALNA KODNA KLASIFIKACIJA ZA ČEBELARSTVO IN ČEBELARJENJE (UCBee) (295)
- 13.50–14.00 **Catano, S. J.** (Mehika): PANJ JIMENEZ CATAÑO (189)
- 14.00–14.10 **Catano, S. J.** (Mehika): TEHNOLOŠKA POSODOBITEV INTENZIVNE PRIDELAVE MEDU V PANJU JIMENEZ CATAÑO (243)
- 14.10–14.30 **Lorenzon, M. C., Goncalves, R. C., Rodrigues, E. H. V., Dornelles, M. S., Junior, G. P.** (Brazilija): CEMENTNI VERMIKULIT: NOVO SREDSTVO ZA IZDELAVO LR-PANJEV (100)
- 14.30–14.40 **Čistuhin, V., Kobcev, S., Veresčaka, O.** (Rusija): NAPREDNE TEHNOLOGIJE V ČEBELARSTVU (185)
- 14.40–14.50 **Veresčaka, O.** (Rusija): MOŽNOSTI UPORABE TELEMETRIJSKE KONTROLE ČEBELJEGA GNEZDA (186)
- 14.50–15.10 **Odmor**
- 15.10–15.30 **Yeganehrad, H., Henning, R., Abdolahi, S., Yeganehrad, F., Yeganehrad, A.** (Kanada): POVEČANJE ČEBELARSTVA S STO NA TISOČ PANJEV V TREH MESECIH (137)
- 15.30–15.50 **Pontara, L., Couto, R., Bett, V., Nanni, M., Franco, S., Ramos, F., Alvarez, R.** (Brazilija): PRIDELAVA PROPOLISA PRI AFRIKANIZIRANIH ČEBELAH V POSAMEZNIH DELIH PANJA IN V CELOTNEM PANJU S ŠTIRIMI RAZLIČNIMI TEHNOLOGIJAMI V ŠTIRIH SEZONAH (365)
- 15.50–16.10 **Ifantidis, M.** (Grčija): PRENOSNI INKUBATOR ZA ČEBELJO ZALEGO (163)
- 16.10–16.30 **Mattila, H. R., Otis, G.** (Kanada): VPLIV SPOMLADANSKEGA NADOMESTNEGA KRMLJENJA NA KAKOVOST IN KOLIČINO ČEBEL DELAVK (167)
- 16.30–16.50 **Bilinskis, V., Stalidzans, E., Marković, Z., Berzonis, A.** (Latvija): ANALIZA PREZIMLJANJA ČEBEL V ZAPRTIH PROSTORIH GLEDE NA ZUNANJO TEMPERATURO IN VLAGO (97)
- 16.50–17.00 **Krillov, V.** (Rusija): UPORABA SENZORJEV PRI OPTIMIZACIJI PRIDOBIVANJA ČEBELJEGA STRUPA (59)

SREDA, 27. avgusta (dopoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za čebelarstvo na podeželju

Čebelarstvo v boju proti revščini

Predsednik: Nicola Bradbear

Štišova dvorana

- 8.30-8.50 **Bradbear et al.**: PREDSTAVITEV DELA STALNE KOMISIJE
- 8.50-9.10 **Jiwa, F.** (Kenija): TRIDELNI AFRIŠKI MODEL PRESKRBE Z MEDOM: INOVATIVNI PRISTOP K SONARAVNEMU ČEBELARSTVU V KENIJI (91)
- 9.10-9.30 **Hang, N. T.** (Vietnam): POVEČANJE DELEŽA SODELOVANJA ŽENSK PRI ČEBELARSKIH RAZVOJNIH PROJEKTIH (443)
- 9.30-9.50 **Gurung, M., Ahmad, F., Joshi, S. R.** (Nepal): USPOSABLJANJE LOKALNIH ČEBELARSKIH ZDRUŽENJ ZA SONARAVNO ČEBELARJENJE Z INDIJSKO ČEBELO (A. m. cerana) V NEPALU (56)
- 9.50-10.10 **Odmor**
- 10.10-10.30 **Ratna, T.** (Nepal): MEDONOSNA ČBELA V HIMALAJI IN ČEBELARJENJE V NEPALU (184)
- 10.30-10.50 **Saha, C.** (Bangladeš): ČEBELARSTVO NA PODEŽELJU: MOŽNOSTI ZA ZMANJŠANJE REVŠČINE V BANGLADEŠU (18)
- 10.50-11.10 **Owot, R.** (Uganda): UGANDSKE IZKUŠNJE PRI USTANAVLJANJU OSREDNJE ČEBELARSKE ORGANIZACIJE (464)
- 11.10-11.30 **Ogaba, M.** (Uganda): ČEBELARSTVO IN ZMANJŠEVANJE REVŠČINE MED ŽENSKAMI V UGANDI (194)
- 11.30-11.50 **Otengo, P.** (Kenija): UČINKOVITO SONARAVNO ČEBELARJENJE V PANJH IZ GLINE (441)
- 11.50-12.00 **Onyemaechi, I.** (Nigerija): ODPRAVLJANJE REVŠČINE S ČEBELARSTVOM (360)

SREDA, 27. avgusta (popoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za patologijo čebel

Kontrola čebeljih bolezni brez uporabe zdravil

Predsednik: Wolfgang Ritter

Gallusova dvorana

- 13.30-13.50 **Imdorf, A.** (Švica): PREGLED ALTERNATIVNIH METOD ZA ZATIRANJE VAROE (269)
- 14.10-14.30 **Nazzi, E., Milani, N., Vedova, G. D.** (Italija): VONJ RAZLIČNIH KOMPONENT PREHRANE ČEBELJIH LIČINK IN NJIHOV VPLIV NA VEDENJE VAROE (224)
- 14.30-14.50 **Hrabak, J.** (Češka): ANALIZA ŠKODLJIVOSTI MIKROORGANIZMOV, IZOLIRANIH IZ TELES VAROJ, NA ZDRAVJE VAROJ (90)
- 14.50-15.10 **Odmor**
- 15.10-15.30 **Nanetti, A., Bartolomei, P., De Salvio, M., Gattavecchia, E., Ghini, R.** (Italija): VPLIV OKSALNE KISLINE NA ČEBELJO DRUŽINO (164)
- 15.30-15.50 **Forsgren, E., Fries, I.** (Švedska): VPLIV KISLE HRANE ČEBEL NA POJAV NOSEME (219)
- 15.50-16.10 **Gregorc, A., Bowen, I. D.** (Slovenija): IMUNOHISTOLOŠKE METODE V PATOLOGIJ ČEBEL (124)
- 16.10-16.30 **Waite, R., Thompson, H., Brown, M., Watkins, M., Bew, M.** (Velika Britanija): PREDHODNA ŠTUDIJA HITRIH TESTOV NAVZOČNOSTI ČEBELJIH PATOGENOV (169)
- 16.30-16.50 **Neumann, P., Elzen, P. J.** (Nemčija): MALI PANJSKI HROŠČ – PRIHAJAJOČI PARAZIT EVROPSKIH ČEBEL (396)
- 16.50-17.00 **Splošna razprava**

CETRTEK, 28. avgusta (dopoldne)

Plenarno zasedanje stalne komisije za apiterapijo

Apiterapija: znanost in praksa

Predsednik: Theodore Cherbuliez

Kosovelova dvorana

- 8.30–8.50 **Krilov, V., Korjagin, A. S., Ovošnikova, L. V., Loginov, V. V.** (Rusija): RAZISKAVA ANTIRADIACIJSKEGA VPLIVA ČEBELJEGA STRUPA NA HEMOPOEZO (108)
- 8.50–9.10 **Krilov, V.** (Rusija): FIZIOLOŠKI MEHANIZMI TERAPEVTSKIH UČINKOV ČEBELJEGA STRUPA (197)
- 9.10–9.30 **Stojko, R., Dzierzevitz, Z., Stojko, J., Stojko, A.** (Poljska): TEHNIKE MOLEKULARNE BIOLOGIJE, IZDELAVA CELIC IN OCENA FARMAKOLOŠKIH LASTNOSTI POSAMEZNIH VRST ČEBELJIH PRIDELKOV (388)
- 9.30–9.50 **Era, S., Imai, H., Hajaši, T., Okihara, K., Nakatsuma, A., Jamada, H.** (Japonska): VPLIV JEMANJA PROPOLISA NA REDOKSALNO STANJE ČLOVEŠKEGA SERUMSKEGA ALBUMINA: ŠTUDIJA PACIENTOV, KI SO BILI POD VPLIVOM ZMERNEGA OKSIDATIVNEGA STRESA (120)
- 9.50–10.10 **Odmor**
- 10.10–10.30 **Cherbuliez, T.** (ZDA): Predstavitev
- 10.30–10.50 **Stasytyle - Buneviciene, D.** (Litva): IMUNOMODULACIJSKI UČINKI CVETNEGA PRAHU (390)
- 10.50–11.10 **Simuth, J., Bilokova, K., Kovačova, E.** (Slovaška): VLOGA BELJAKOVIN MATIČNEGA MLEČKA PRI RAZVOJU SESTAVIN ZDRAVE HRANE (312)
- 11.10–11.30 **Krivopalov - Moskvín, I. V., Rosewnfeld, S., Varnavska, E., Krivopalov, A.** (Rusija): APITERAPIJA IN ZDRAVLJENJE MULTIPLE SKLEROZE (267)
- 11.30–11.50 **Ruzankina, T.** (Rusija): UPORABA OTROŠKIH DOZ ČEBELJEGA STRUPA (37)
- 11.50–12.00 **Splošna razprava**

PRAKTIČNI PRIKAZ UPORABE MRAVLJINČNE KISLINE ZA ZATIRANJE VAROE PO METODI DR. LIEBIGA.

Čebelarska zveza Slovenije vabi čebelarje na strokovno srečanje z enim najvidnejših čebelarskih strokovnjakov **dr. Gerhardom Liebigom** z univerze Hohenheim v Nemčiji. Srečanje bo v **torek, 26. avgusta in v sredo, 27. avgusta 2003, ob 17. uri, v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici.**

Dr. Liebig bo predstavil svoje izkušnje in praktično prikazal metodo uporabe mravljinčne kisline za zatiranje varoe. Komisija za zdravstveno varstvo čebel bo prikazala praktično uporabo mravljinčne kisline s hlapilnikom BS-05.

ČZS

OCENJEVANJE MEDU V PREKMURJU

Čebelarska zveza društev Pomurja, **organizira 26. 9. 2003, ocenjevanje vseh vrst letošnjih medov.**

Vzorci medov bomo zbirali na Srednji kmetijski šoli Rakičan, Lendavska 3, Murska Sobota, od 15. do 17. 9. 2003, od 8.00 do 15.00 ure, v tajništvu šole. Cena za posamezni vzorec medu je 2500 SIT. Za vsako vrsto medu je potrebno oddati dva vzorca po 0,5 kg. En vzorec naj bo opremljen z deklaracijo oz. naslovom lastnika, drugi pa naj bo neoznačen.

Vse informacije dobite v **tajništvu Srednje kmetijske šole Rakičan, tel.: 02/ 530 37 50.**

	nedelja, 24. avg.	ponedeljek, 25. avgust	torek, 26. avgust
Plenarna zasedanja 8.30–12.00	Registracija, postavitev posterjev	Čebelarstvo, usmerjeno v ekološko proizvodnjo medu – GALLUSOVA DVORANA	Biodiverziteta pri medonosni čebeli, vzdrževanje avtohtonih čebeljih podvrst – GALLUSOVA DVORANA
Simpoziji 8.30–12.00		Št. 1.: Apiterapija v redni medicinski praksi – ŠTIHOVA DVORANA	Št. 5.: Mana – LINHARTOVA DVORANA
Simpoziji 8.30–12.00		Št. 2.: Kakovost in standardi čebeljih proizvodov – LINHARTOVA DVORANA	Št. 6.: Javni servisi in projekti, povezani s proizvodnjo v čebelarstvu – ŠTIHOVA DVORANA
Predstavitev posterjev 12.30–13.30		Ekonomika čebelarstva, Medovita rastlinstvo in opravevanje	Apiterapija, Čebelarska tehnologija in oprema
Plenarna zasedanja 13.30–17.00	Registracija, postavitev posterjev	Opravevanje kulturnih rastlin s čebelami – GALLUSOVA DVORANA	Informacijski in drugi trendi v tehnologiji čebelarjenja – GALLUSOVA DVORANA
Simpoziji 13.30–17.00		Št. 3.: Razvoj čebelarstva v svetu – ŠTIHOVA DVORANA	Št. 7.: Pojav in selekcija čebel odpornih na čebelje bolezni – LINHARTOVA DVORANA
Simpoziji 13.30–17.00		Št. 4.: Virusi in drugi patogeni povezani s čebeljo varozo – LINHARTOVA DVORANA	Št. 8.: Razvoj čebelarstva v Vzhodni Evropi – ŠTIHOVA DVORANA
Dodatni simpoziji, delavnice 13.30–17.00			Delavnica o čmrljih na ČCS ob 15.00
Druge prireditve	Otvoritvena slovesnost ob 18.00, Api Expo, otvoritveni sprejem ob 19.00–22.00	Generalna skupščina, ob 17.30, sprejem udeležencev na Čebelarski zvezi Slovenije ob 19.00, na Brdu pri Lukovici	Slovenski kulturni večer, ob 18.00 – CANKARJEV DOM

PO PROGRAMU

sreda, 27. avgust	četrtek, 28. avgust	petek, 29. avgust
Čebelarstvo v boju proti revščini – ŠTIHOVA DVORANA	Apiterapija: znanost in praksa – KOSOVELOVA DVORANA	Izleti
Št. 9.: Proizvodnja kakovostnega medu – LINHARTOVA DVORANA	Št. 13.: Pomen drugih čebel pri oprasčevanju – LINHARTOVA DVORANA	
Št. 10 Čebelji proizvodi in apiterapija – KOSOVELOVA DVORANA	Št. 14.: Ostanki v medu in drugih čebeljih pridelkih – ŠTIHOVA DVORANA	
Biologija čebel, Čebelarstvo za razvoj nerazvitih	Patologija čebel	
Kontrola čebeljih bolezni brez uporabe zdravil – GALLUSOVA DVORANA		
Št. 11.: Uporaba čebel za opazovanje okolja – LINHARTOVA DVORANA	Št. 15.: Biologija in socialna organizacija pri čebelah – LINHARTOVA DVORANA	
Št. 12.: Teoretični in praktični vidiki selekcijskih programov v čebelarstvu – KOSOVELOVA DVORANA	Št. 16.: Varstvo čebel pred čebeljimi boleznimi – KOSOVELOVA DVORANA	
Konferenca mednarodne komisije za med	Št. 17.: Tveganje in prednosti mednarodne trgovine v čebelarstvu – ŠTIHOVA DVORANA Delavnica o uporabi mravljinčne kisline na ČCS ob 17.00	Izleti
Irski kulturni večer, ob 18.00	Generalna skupščina II., Sklepna slovesnost, ob 18.00	

POVABILO NA DELAVNICO O ČMRLJIH – APIMONDIA 2003

V okviru stalne komisije Apimondie Opraševanje in medovite rastline (Pollination and Bee Flora) bo organizirana tudi delavnica o ČMRLJIH. Pogovorni jezik bo angleški, besedila na slikah na razstavi pa bodo v slovenskem jeziku. Vsi zainteresirani ste vljudno vabljeni, da se delavnice udeležite in na njej dejavno sodelujete.

Koordinatorji: **dr. Marinus Sommeijer, dr. Janez Grad, dr. Ivan Kos**

Kraj: **Čebelarški center Slovenije, Paviljoni graščine Dol**

Čas: **TOREK, 26. avgusta 2003, od 15.00–18.30**

Kraj prijave: **CD, na istem mestu kot registracija na kongres (recepција)**

Rok za prijavo: **PONEDELJEK, 25. avgust 2003, do 19.00**

Prevoz: **avtobus izpred CD, 26. avgusta 2003, ob 14.00**

Število udeležencev: **največ 50.**

Če bo število prijavljenih udeležencev manjše od 10, delavnice ne bo.

Kotizacija: **30 evrov, ki jo je treba plačati ob prijavi na delavnico. Kotizacija vsebuje tudi ceno prevoza in dobrodošlice.**

PROGRAM:

Od 15.00–16.00:

1. Čmrlji v Sloveniji (J. Grad, I. Kos)
2. Čmrlji v drugih državah (udeleženci delavnice)
3. Problemi gojenja čmrljev (način, tehnologija panjev, sovražniki čmrljev: vešče ...) – razprava, predlogi
4. Možen raziskovalni projekt o čmrljih v Sloveniji – razprava, predlogi

Od 16.00–17.00:

1. Dobrodošlica
2. Oglad čmrljaka pri Čebelarškem centru Slovenije

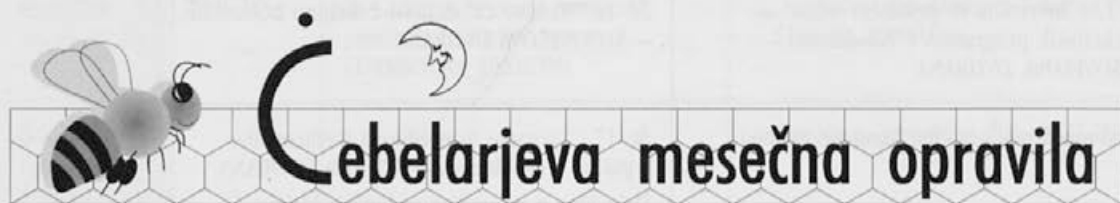
Ob 17.30:

Odhod avtobusa na razstavo o čmrljih v Dolu

Od 18.00–18.30: Oglad razstave o čmrljih

Ob 18.30: Odhod avtobusa v Ljubljano, do CD

Dr. Janez Grad

BOJAN KORBAR,
Blejska Dobrava

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNIH PANJIH V SEPTEMBRU

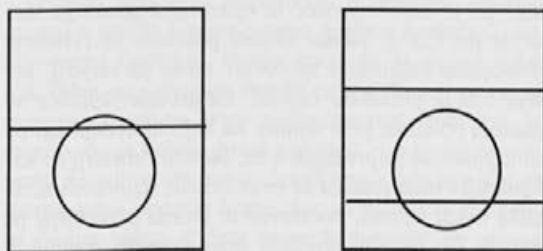
**Zadnji pregled in ureditev
gnezda čebelje družine za zimo**

Od desetega do petnajstega avgusta še zadnjič pregledamo čebeljo družino, uredimo gnezdo za zimo in prepeljemo čebele na zimsko stojišča. Osemnajstega avgusta začnemo

dodajati zimsko zalogo, delo pa končamo do osmega septembra. Ker so bile vse čebelje družine med letom obravnavane enako in ker imajo vse mlade, letošnje matice, so zelo izenačene, tako da s čebelami zasedajo dve nakladi in imajo deset satov zalege. Če je čebelja družina v treh nakladah, vrhno naklado – to je tretjo – pregledamo in odvzamemo, potem na okrog obrnjeno streho, ki smo jo dali na najbližji panj, postavimo drugo na-

klado. Prva naklada ostane na podnici. Najprej uredimo gnezdo: vse zaležene sate v drugi nakladi izvlečemo in jih postavimo ob prvo naklado na podnici ali v njeno bližino, tako da so nam čim bolj pri roki in da imamo pregled nad njimi. Potem začnemo pregledovati in urejati prvo naklado. V njej je središče gnezda. V prvo naklado zložimo oz. osredotočimo vso zalogo z venci medu. Preostale zaležene sate vstavimo v sredino druge naklade. Polne sate medu v drugi nakladi odvajamo, jih iztočimo ter nadomestimo s praznimi iztočenimi sati. Odvajamo trotovske sat in ga nadomestimo z neizdelano satnico, ki jo bodo čebele izdelale med dodajanjem zimске zaloge. Vstavimo jo ob zalogo v drugi nakladi. Trotovske sat odvajamo zato, ker ga čebele napolnijo z zimsko zalogo. Spomladi ga matica nerada zaleže, če pa ga že, ga zaleže samo do pokritega medu. Prazen satnik bomo dodali čebelam spomladi, ko bo za to čas, in čebele bodo z veseljem gradile trotovske celice. Vso zalogo čebelje družine, ki prezimuje v polovičnih nakladah LR-panja, zložimo v spodnji dve nakladi. Dodamo še tretjo naklado, tako da družina prezimuje v treh polovičnih nakladah. Med delom obrežemo vse voščene gradnje na letvicah satnikov, na površini satov pa odstranimo medgradnje in različne nastavke. Tudi stene in pokrov panja naj bodo očiščeni. Če imamo čebele na paši, to zadnje delo v čebelarstvu letu pri čebelah opravimo na pasišču. Tam ostane vse, kar pri tem delu odpade in se čez zimo razkuži. Urejene čebelje družine prepeljemo na zimsko stojišča.

Zimska gruča čebelje družine v normalnih in polovičnih LR-nakladah

Zimska zaloga

Za dodajanje sladkorne raztopine uporabljamo lesen pitalnik, ki je razdeljen na dva dela. Dohod čebel do raztopine je na sredini, proti kateri je zaradi boljšega pretoka nagnjeno dno obeh delov pitalnika. V oba dela lahko vlijemo sedem litrov sladkorne tekočine.

Sladkorno raztopino začnemo čebeljim družinam dodajati 18. avgusta. Koliko sladkorja moramo še dodati, je odvisno od ocene, koliko medene zaloge imajo čebele družine ob zadnjem pregledu. Če ima družina po

zadnjem pregledu in odvzemu medu 8 kg medene zaloge, dodamo še 25 kg sladkorja. Pripravimo sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1 (kilogram sladkorja – liter hladne vode) in jo dobro premešamo. Ko se sladkor delno stopi, v motno raztopino vlijemo še nekaj hladne vode. Ta voda deluje kot razredčilo, saj se sladkor povsem raztopi in tekočina se zbistri. Takšno razmerje nam ne maši pitalnika in čebele hitro vzamejo tekočino. Do osmega septembra, ko to delo dokončamo, mora imeti čebelja družina, ki prezimuje v dveh nakladah, 30 kg medeno-sladkorne zaloge. Da bomo bolje razumeli, zakaj ti datumi, se moramo vrniti pol stoletja nazaj. Gorenjci so tedaj svoje čebele vozili na ajdovo pašo v okolico Kranja. S čebelami so se odpravili na pot 15. avgusta in se po nepisanem čebelarstvu zakonu 8. septembra vračali z medom za zimsko zalogo. Če paša ni bila obilna, ni bila zaradi poslabšanja vremena, ki nastopi po tem datumu, nobena težava dodati čebelam še nekaj malega sledkorja. Po osmem septembru oz. po ajdi na Gorenjskem ni več nobenega vira medenja, na katerem bi si čebele lahko nabrale zimsko zalogo. Z medom, nabranim na ajdi, so bile čebele preskrbljene za zimo. Ajde ni več, ostali pa so datumi in obdobje lepega vremena, ki je nekdanj čebelam na bujnem cvetju ajde omogočalo nabrati med ter se okrepiti za zimo, ajdi pa dozoreti. Zato čebele oskrbimo za zimo v obdobju lepega vremena med 15. avgustom in 8. septembrom. Zelo težko bi namreč dodali tako velike količine sladkorja po 8. septembru, saj se tedaj vreme navadno poslabša, pa tudi ohladi se. Prav tako ne prekinemo dela s čebelami in čebelarstvo sezono končamo pred ohladitvijo.

Z dodajanjem zimске zaloge v tem času vzpodbudimo matico k intenzivnemu zaleganju. Čebele hitro vzeto zdravo tekočino (nima časa za kisanje) temeljito predelajo, uskladiščijo in pokrijejo z medenimi pokrovi. Tako dodana hrana se v zimskih, še zlasti pa v spomladanskih mesecih ne kvari. Čebele prezimijo ob zdravi hrani, z mladimi čebelami, ki se poležejo po tem garaškem delu. Po dodani zimski zalogi je satje druge naklade zalito skoraj do zadnje celice in pokrito z medenimi pokrovi. Čebelja družina je tako pripravljena na prezimovanje, ima pa tudi dobro podlago za spomladanski razvoj.

Shranjevanje satja

Odvzete naklade s satjem shranimo v dobro zaprt in zračen prostor, do katerega čebele nimajo dostopa. Iz naklade odvajamo eno satnico in v tako povečan prostor zložimo satje po naslednjem vrstnem redu: satnik, starejša satnica, mlajša nedodelana satnica itd. Takšna razporeditev je zračna, tako da voščeni molj le redkokdaj napade satnice. Tako lahko naklade uporabimo tudi za shranjevanje satja.

Ropanje

Dodajanja zimske zaloge se lotimo bolj proti večeru, saj se čebele v hladnih večernih urah manj razburjajo. Vzroki ropanja so lahko različni, predvsem pa je to po panju ali po tleh polita sladkorna raztopina. Zgodi se tudi, da med zadnjim pregledom poškodujemo ali izgubimo matico. Mlada matica je zelo živahna in paziti moramo, da nam ne pade na tla. Neizogibno je medsebojno ropanje pri čebeljih družinah, ki so zelo napadene z varroo. Dogodi se, da je na stojišču osiromašena čebelja

družina in rop je tu. V tem primeru pustimo moko pri miru in ne krivimo sosedovih čebel, raje ukrepajmo. Zaprmo izletne odprtine panja napadene družine in prismo žrela sosednjih panjev. Roparice iščejo svoj plen, stikajo okrog panja, vendar se prej ali slej umirijo. Napadenega panja pa nikakor ne smemo takoj odstraniti. Žrtve ropa bi postale tudi močne čebelje družine v sosednjih panjih. Ob ugodnem trenutku družino v panju pregledamo, izpraznimo satje, prazen panj z zaprtimi žreli pa še nekaj dni pustimo na istem mestu.

FRANC GRAJZAR,
Vir pri Domžalah

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ-PANJU V SEPTEMBRU

Ali so bila naša pričakovanja izpolnjena?

Zdaj že lahko ugotavljamo, kakšni so bili naši letošnji čebelarski dosežki. Letošnje pašno obdobje je bilo nekaj posebnega. Začetek pomladi je bil zelo obetaven. Vse spomladanske medovite rastline so cvetele skoraj hkrati. Vseposvoda so dobro

medili divje češnje, regrat in oljna ogrščica. V čebeljih družinah je bil razvoj zato buren. Čebele so izdelale skoraj toliko satnic, kolikor smo jim jih dodali. Pozneje razmere niso bile več tako ugodne. Zaradi pozebe je bil donos na akacijevi paši na Primorskem zelo pičel, nekoliko boljše je bilo v Prekmurju. Tam smo pričakovali veliko več, a so bili čebelarji kolikor toliko zadovoljni le v nekaterih predelih. Ponekod sta medila beli javor in jesen. Veliko upanja, tudi glede na napovedi, smo imeli za smrekovo pašo. Ta je v višjih legah, približno na 600 m nadmorske višine, začela mediti že pred 1. junijem. Medenje je bilo kar zadovoljivo, a je bilo po 14. juniju že končano. Vročina in suša, ki sta se začeli konec aprila, sta s kratkimi prekinitvami trajali še ves maj in junij. Po poročanju meteorologov tako visokih junijskih povprečnih temperatur kot letos ni bilo že 152 let. Zato je bilo tudi medenje na lipi in kostanju kratkotrajno in šibko, razen v nekaterih krajih, kjer je zelo dobro medila predvsem lipa. Tako je bilo na lipovi paši ob Soči in še v nekaterih krajih, v katerih je bilo kljub visokim temperaturam dovolj vlage. Zanimivo, da so tudi na nekaterih drugih, zlasti ožjih območjih, imele čebele ves maj in še del junija bogato gozdno pašo, tako da so hitro polnile medišča. Posebej so bili zadovoljni čebelarji na Bizeljskem in v Beli krajini, saj poročajo o nadpovprečnih donosih. Nekatere, predvsem mlajše čebelarje, ki se hitro naveličajo točenja, je skrbelo, kam

bodo z medom; starejši, bolj izkušeni čebelarji pa so razmišljali, kaj bo potem. Ob taki suši je vegetacija slaba. Kako naj čebele preživijo letošnji preostanek poletja, saj so ti meseci že po navadi brezpašni? Dodatno se je pojavil še hrušev ožig, zaradi katerega so pristojne institucije ponekod prepovedale odvoz čebel z okuženih območij, tako da tudi dovoz ni bil smiseln. Nekateri zato nismo imeli priložnosti izrabiti pozne kostonjeve paše. Tudi primorski čebelarji niso bili zadovoljni, saj tako slabe letine že dolgo ne pomnijo. Zelo malo upanja je ostalo za hojevo pašo. Sam sem nad to pašo letos povsem obupal, zato sem pripeljal čebele domov in panje preložil v stalni čebelnjak. Že dan pozneje (sredi julija) pa je napovedovalec in opazovalec gozdnega medenja pri ČZS g. Zdešar objavil posebno, za čebelarje prevoznike razburljivo sporočilo, mene pa razjezil, ker sem čebele prekmalu razložil. Elektronske tehtnice so namreč pokazale prve donose na hoji, naslednji dan pa so ti ponekod že presegali 4 kg. Številni čebelarji so kar »poleteli« iskat pasišča za svoje čebele. Najhitrejši so že takoj nekaj nabrali, počasnejši in morda previdnejši pa smo že čez par dni pričakali sušo; poročila o donosih so bila negativna. Vnovična visoka temperatura, vzhodni veter in nizka zračna vlaga so naredili svoje. Kljub temu se je z ugodnejšim vremenom medenje čez nekaj dni ponovilo. Srečo smo preverili še preostali prevozniki. Tudi sam sem panje znova naložil na prevozno enoto.

Čas medenja posameznih medovitih rastlin se ni ujemal z doslej znanimi termini. Napovedi o času medenja, zapisana tudi v »čebelarjevih opravilih« za posamezne mesece, niso obveljale. Zelo uspešen je bil tisti čebelar, ki je imel zgodaj spomladi dovolj močne družine na pravem kraju. Zato bo lahko le vsak zase ugotavljal, kako so se mu izpolnila letošnja pričakovanja.

September je že kar jesenski mesec. Iz statističnih podatkov zadnjih treh desetletij so povprečne dnevne tem-

perature skoraj enake kot maja, povprečno trajanje sončnega obsevanja pa je kar sto ur krajše kot julijsko in je enako kot aprila, tj. 164 ur. Število dni z meglo je kar 15,2 dneva, torej toliko kot januarja. Tudi ti podatki kažejo na konec čebelarjeve sezone; vegetacija je pičla. Vendar po naših izkušnjah to leto nikakor ne sodi v povprečje, zato upajmo, da bodo čebele septembra nabrale vsaj dovolj cvetnega prahu, ki bo koristen za zgodnji spomladanski razvoj družin.

Čebele sredi poletja brez dela

Foto: E. Grajcar

Zadnji posegi v čebelje družine

Če smo upoštevali priporočila za prejšnje mesece, imamo v panjih živalne čebelje družine z mladimi, kakovostnimi maticami. Morda komu še ni uspelo nakrmniti čebel do potrebne zimske zaloge. Ta naj pohiti in manjkajočo zalogo hrane doda čim prej. Tudi tisti, ki menijo, da so čebele dovolj nakrmili, morajo to še preveriti. Zaradi brezpašnega obdobja smo čebelam že bolj zgodaj začeli dodajati hrano. Ker so matice še zalegale, so družine precej dodane hrane že porabile. Ne smemo se zanašati na to, da je dovolj, če smo v tem času dodali vsaki družini priporočeno količino sladkorne raztopine. Preglejmo vse družine in si zapišimo, koliko hrane moramo posamezni družini še dodati. Sam vedno skrbim, da ima v začetku septembra vsaka družina v 10-satnem AŽ-panju 12 kg zimske zaloge. V preteklosti, ko so bile pri nas prostrane površine prekrte z lepim, belim ajdovim cvetjem, je bilo tudi čebelarjenje nekoliko drugačno. Čebele so vso drugo polovico avgusta in prvo tretjino septembra prinašale sladko medicino in cvetni prah z ajdovih polj ter obilno zalegale. Po večini so nabrale dovolj za prezimitev in celo za točenje, sicer pa naj bi manjkajočo zalogo zimske hrane dodali do konca septembra. Po takšni jesenski oz. poznopoletni paši

ni bilo bojzani glede prezimitev čebel in noseme. Danes, ko so razmere povsem drugačne tudi za čebele, se moramo temu pač prilagoditi tudi čebelarji.

Ko ugotovljamo, koliko manjkajoče hrane moramo družinam dodati, tudi preverimo, ali imajo družine še zalego in s tem matico. Lahko se zgodi, da jo je kakšen panj iz kakršnega koli vzroka izgubil. Zato moramo dodati drugo ali celo rezervno družinico. Sočasno ugotovljamo kakovost zalege in si vse zapišemo v beležnico. Če opazimo sumljive znake hude gnilobe čebelje zalege, pokličimo območnega veterinarja, pristojnega za čebelarstvo. Na to bolezen lahko posumimo, če opazimo presledkasto zalego ter vdrtne posamezne pokrovice pokrite zalege. Natančen opis znakov bolezni bomo našli v strokovni literaturi, na problem pa opozarjajo tudi pisci veterinarskih navodil. Ta bolezen se najraje prikaže prav v začetku jeseni, zato bodimo na to pozorni. Če odkrijemo kar koli sumljivega, ukrepajmo po navodilih veterinarjev!

Ko smo čebele dokončno nakrmili, lahko satje, ki smo ga pred krmljenjem odvzeli zato, da bomo čebele prezimovali v plodiščih, začasno vrnemo v medišča. Čebele same ga bodo najbolje varovale pred večjo.

Še vedno moramo biti pozorni na rop. Kako se temu izogibamo, sem opisal že prejšnji mesec. Posebej moramo biti pozorni na tihi rop, pri katerem znaki niso tako očitni. Roparice odnašajo hrano, domače čebele pa se na to ne odzivajo. Če tega ne opazimo in ne ukrepamo, bo taka družina zgodaj spomladi odmrta zaradi lakote. Vedeti moramo, da pri ropanju tuje čebele odnašajo med in tudi varoo, če je nismo izkoreninili. Če pa ropajo naše čebele, skupaj z medom v panje našega čebelnjaka prinašajo tudi varoo.

Že na začetku tega meseca moramo vso pozornost nameniti zatiranju varoe. Vsaj del smo jo uničili z julijskimi in avgustovskimi ukrepi. Septembra moramo uničiti čim več preostalih varoj, tako da jih za zimsko zatiranje ostane čim manj, ali še bolje, da to sploh ni potrebno. To bomo ugotavljali s testnimi vložki. Več o načinu zatiranja varoe bomo prebrali v veterinarskih navodilih. Vsekakor pa moramo uporabljati sredstva, ki v medu in satju ne bodo puščala nedovoljenih ostankov.

Pridelki

Naši pridelki so torej shranjeni doma. Poskrbeti moramo za pravilno hranjenje, primerno opremo za prodajo in doseg čim boljše cene.

Čebelarjevi pridelki so med, cvetni prah in matični mleček, odvisno od tega, za pridelavo česa se je posamezen čebelar odločil. Hkrati s tem pridelamo tudi vosk in propolis. Nekateri so se specializirali za vzrejo matic in čebeljih družin za prodajo. Čebelarji iz ome-

njenih pridelkov pripravljajo še medico, medeno žganje, medeni liker, voščene sveče in drugo. Vsekakor je najpomembnejši med in večina čebelarjev prav za ta namen goji svoje čebele.

V tej sezoni smo torej poskrbeli, da smo pridelali neoporečen med. To pomeni, da smo iztočili dovolj zrelega medu, v panje pa nismo vnašali snovi, ki bi ga pokvarile. Prav tako moramo skrbeti, da njegove kakovosti tudi pozneje ne bi poslabšali. Shranjen mora biti v dobro zaprtih posodah, atestiranih za shranjevanje živil. Po točenju smo morali med v posodah za hranjenje večkrat posneti in s tem odstraniti vse delce voska in druge tujke, tako da je med tudi po videzu povsem čist. Če smo takega potem prodali grosistu, je naša skrb za med končana. Drugače pa je, če ga sami prodamo končnemu porabniku.

Navedi želim predvsem tiste zahteve in težave, s katerimi se čebelarji srečujemo pri pripravi medu za prodajo. Večji čebelarji imajo prostore urejene tako, kot to predpisuje »Pravilnik o veterinarsko-sanitarnih pogojih za prodajo živil živalskega izvora ter oddajo v promet za javno porabo«. Ker za zdaj za prodajo na domu še ni tovrstnih predpisov, se skušamo manjši in srednje veliki čebelarji znati vsak po svoje, odvisno od možnosti, ki jih ima posameznik na voljo. V vsakem primeru pa moramo poskrbeti za minimalni standard.

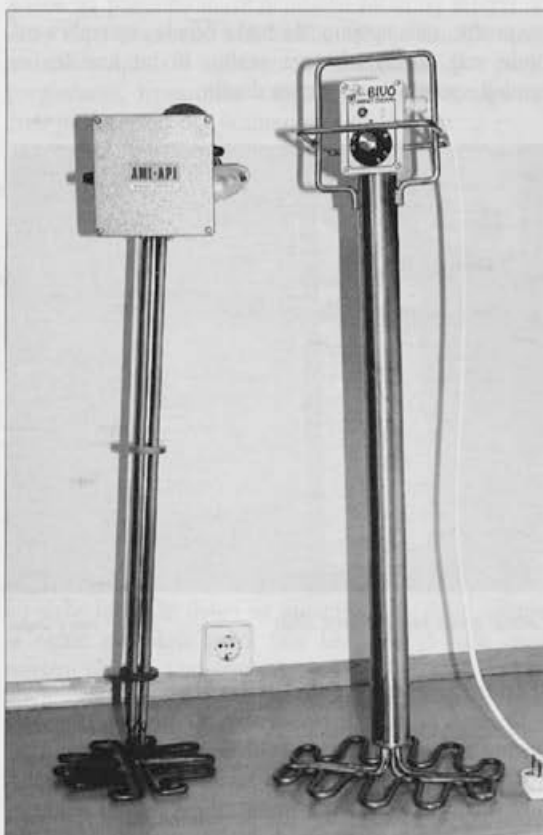
Med v skladiščnih posodah naj bo shranjen v suhem, temnem in zračnem prostoru, v katerem temperatura ni višja od 20 °C. S tem ohranimo bistvene lastnosti medu. Če bi bila temperatura skladiščenja dalj časa višja, bi se poškodovali encimi v medu, zvišala pa bi se tudi stopnja HMF (hidroksimetilfurfural). To se še prej zgodi, če ga pri topljenju preveč segrevamo. Razumljivo je, da moramo med topiti, saj prej ali slej vsak med kristalizira, večina kupcev pa takega zavrača. Pri tej obdelavi ga najhitreje lahko pokvarimo, če ne upoštevamo natančnih navodil. Čebelarji za to uporabljajo različne načine, med drugim različne zaboje iz stiroporja, stare hladilne skrinje in druge izolirane zaboje, v katere vstavijo električni grelec ali kar žarnico. To bi bilo v redu, če bi se ti grelci vključevali le prek termostata, ki bi v zaboju zagotavljal najvišjo dovoljeno temperaturo 40 oz. 45 °C.

Nekateri čebelarji kmalu po točenju ves med pretočijo v kozarce, če ta kristalizira, pa med v kozarcih vložijo v navedene zaboje, da se stopi. Kot sem že omenil, je primerneje med pustiti v shranjevalnih posodah, ga tam stopiti s potopnim grelcem, določeno količino pretočiti v polnilne posode in ga potem sproti pretakati v kozarce. Sam kozarce polnim ob navzočnosti kupca.

Potopni grelci morajo imeti tipalo nameščeno na stični točki grelnega telesa in medu, tako da se temperatura termostata pri ročaju uravnava na nastavljeno vrednost (glej sliko). Take, specialne grelce za med zdaj lah-

ko kupimo tudi pri naših trgovcih. Pri nakupu moramo paziti na premer grelca, saj ta ne sme biti večji od premera vratu posode, v kateri bomo med segrevali.

Prav bi bilo, da bi med v kozarce polnili v posebnem

Potopni grelec za med

Foto: F. Grajcar

prostoru, urejenem tako, da bi vanj lahko brez sramu pripeljali vsakega kupca. Če takega prostora nimamo, skušajmo v hiši najti in urediti vsaj majhen kotiček, ki bo enako lično urejen. Mogoče je to lahko del shrambe za živila, kuhinje ali veže. Nikakor pa to ne sodi v kurilnico ali garažo z avtomobili oziroma v druge prostore, v katerih bi se med lahko navzel tujega vonja. Tisti, ki pridelajo manjšo količino medu, lahko prostor za polnjenje medu v kozarce uredijo priložnostno, le za čas, ko ga bodo potrebovali. Kjer koli že si uredimo tak prostor ali kotiček, je treba skrbeti za popolno higieno. V prostoru naj bi imeli vsaj dve ali tri posode iz nerjaveče pločevine s pipico za polnjenje medu v kozarce, za vsako sorto medu svojo.

Kozarci morajo biti z navojem in povsem čisti. Če jih

Prostor za polnjenje medu v kozarce

Foto: F. Gvajnar

nismo pomivali v pomivalnem stroju, pazimo, da v njih po brisanju ne ostanejo nitke krpe. Pred polnjenjem medu moramo kozarce pregledati proti svetlobi. Najbolje je, če uporabljamo nove kozarce, še posebej pa pokrove. Na njih nikakor ne smejo ostati sledovi starih nalepk, sploh pa ne napisi drugih živilskih izdelkov. Pomiti moramo tudi nove kozarce. Večina čebelarjev že ima svoje nalepke za kozarce, drugi si jih lahko priskrbijo v ČCS. Na nalepki mora biti obvezno navedena vrsta živila, to je MED, teža, ime in priimek ter naslov pridelovalca ali polnilca, serijska številka pridelave »L« (lot) ter rok uporabnosti »najmanj« do datuma, ki ga vsakokrat označimo na etiketi. Lahko je navedena tudi sorta ali vrsta medu, če smo prepričani o njegovem izvoru ali če smo med prej dali v analizo. Na nalepke lahko dodamo tudi druge označbe, ki bodo v skladu z ustreznimi predpisi. Kozarci morajo biti dobro zaprti.

Prek pokrova in kozarca prelepimo še prelepko blagovne znamke za slovenski med kontrolirane pridelave, če smo vključeni v ta sistem in smo prejeli prelepke. Kozarec z medom, opremljen s prelepko, je tudi po videzu lepši. Hkrati damo kupcem vedeti, da naš med ustreza višjim kakovostnim merilom, da je podvržen posebni kontroli, s čimer ga dodatno vzpodbudimo, da bo med še naprej kupoval pri nas. Kdor želi prodajati med z blagovno znamko, mora dobro poznati merila, da lahko kupcu pojasni, v čem je razlika. Vedeti mora, da je ta med podvržen nadzorovani pridelavi, da je v njem lahko le 18,6 % vode, da je HMF lahko le do 10 mg/kg medu, kar dokazuje, da med ni pregret. Čebelar se mora seznaniti tudi z drugimi merili, ki jih zahteva Pravilnik za med kontrolirane kakovosti.

V interesu vsakega čebelarja mora biti, da se vključi v nadzorovano pridelavo medu. Na ta način bomo ohrani-

Oprema kozarcev za med

Foto: F. Gvajnar

ni sloves dobrega slovenskega medu, po katerem bodo porabniki raje posegali kot po medu neznanega izvora. Razumljivo, da moramo pri tem izpolnjevati zahteve, ki jih zahteva Pravilnik o kolektivni blagovni znamki. Za čebelarje, ki se ravna po smernicah dobre čebelarje prakse, to ne bi smel biti nikakršen problem.

Upoštevanje smernic dobre čebelarje prakse je obvezno za čebelarje, ki so vključeni v sistem KBZ, prav pa bi bilo, da bi jih upoštevali vsi čebelarji. V celoti so opisane v 2. št. letošnjega Slovenskega čebelarja.

Kratki nasveti za začetnike

- V začetku septembra pregledajte plodišča, da ugotovite, ali matice zalegajo, kakšno zalego imajo in ali je moč posamezne družine zadostna za prezimovanje! Pri tem gnezda ne razdiramo, sate le prelistamo.
- Ocenite, koliko hrane je treba še dodati posamezni družini in čim prej dopolnite zimsko zalogo!
- Po krmljenju lahko sate vrnete nazaj v medišča, da jih čebele same varujejo pred večjo, če se niste odločili za prezimovanje v obeh etažah in medišč pred krmljenjem sploh niste izpraznili!
- Preverjajte odpad varoe in jo zatirajte po navodilih veterinarjev! Število varoj skušajte čim bolj zmanjšati!
- Še bodite pozorni na rop!
- Pripravite med za prodajo!
- Pokličite preglednika za med in si priskrbite prelepke za »Slovenski med kontrolirane kakovosti«! S tem boste dokazali, da se ne bojite zunanje kontrole, poleg tega pa boste porabnikom dokumentirano ponudili visoko kakovosten med!
- Skrbite za red in stalno čistočo v prostorih, ki jih uporabljate za prodajo medu!

Strokovni izleti

J. MIHELIČ in
A. GRIL

VABILO NA MEDNARODNO SREČANJE ČEBELARJEV V KOČEVSKEM ROGU 26. AVGUSTA 2003

Čebelarji Čebelarskega društva Straža-Dolenjske Toplice so pri obnovi čebelarskega centra na Podstenicah opravili veliko delo, vredno najmanj 16 milijonov SIT. V zadnjem letu so uredili in opremili dvorano za približno sto gostov, prav tako je skoraj že končana tudi zgornja dvorana, urejene so garsonjere in sobe. V celoti je opremljena priročna kuhinja, uredili pa so tudi sanitarije s tekočo vodo in odvod fekalnih voda. V bližini centra je agregatna postaja. Intenzivno urejajo tudi okolico. Tako na treh hektarjih travnate površine pripravljajo vse potrebno za nasad sadnega drevja, v katerem bodo čebelarji sadili stare sorte jabolk in hrušek ter drugega sadnega drevja, ki bo nekakšna genska banka, iz katere bo mogoče vzgajati genetski material za vzgojo novih sadnih vrst, ki bodo odpornejše proti boleznim in škodljivcem. Sredi nasada bo stal čebelnjak. V bližini centra so čebelarji odkrili na pol razpadlo kapelico. Lotili so se obnove, prav med kongresom Apimondie pa jo bodo posvetili sv. Ambrožu. Ob tej priložnosti bo deželni glavar Južne Tirolske dr. Luis Dornwalder, ki je tudi čebelar, daroval kip sv. Ambroža.

Čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice prekrivajo čebelarski center na Podstenicah.

Čebelarsko društvo Straža-Dolenjske Toplice poleg načrtovanih dejavnosti opravlja tudi druge dejavnosti, npr. vzpostavljanje stikov s čebelarji v regiji Petra Pavla Glavarja in z drugimi slovenskimi čebelarji. Društvu je uspelo navezati tudi stike z južnotirolskimi, koroškimi in bavarskimi čebelarji.

Zaradi kakovostnih medov iz Kočevskega roga, ki so zavarovani z blagovno znamko »Kočevski med«, prav tako pa tudi zaradi kranjske čebele in plemenskih matic postaja tako območje Kočevskega roga kot območje celotne Slovenije izjemno zanimivo tudi v tujini. Poleg tega je med v Evropski uniji najmanj dva- do trikrat dražji, neprimerno višjo ceno pa imajo tudi plemenske matice kranjske pasme. Da bi še poglobili te poslovne stike, so člani tega čebelarskega društva južnotirolske in koroške čebelarje povabili, naj v okviru kongresa Apimondie **v torek, 26. avgusta ob 9. uri obiščejo Kočevski rog**, čebelarski center na Podstenicah in nekatera čebelarstva v regiji Petra Pavla Glavarja.

Tega dne bodo čebelarji pogostili svoje goste, zanje pa bodo pripravili tudi kulturni program. Računajo, da bodo lahko pozdravili nekaj sto čebelarjev udeležencev Apimondie, zato vabijo vse slovenske čebelarje, naj na ta dan obiščejo Podstence.

Poseben pečat temu srečanju bo gotovo dal tudi obisk južnotirolskega deželnega glavarja, ki bo ob tej priložnosti na obnovljeni kapelici v spomin na obisk južnotirolskih čebelarjev in tamkajšnjega deželnega glavarja odkril spominsko ploščo. Tega srečanja se bodo udeležili tudi drugi visoki gostje, med njimi nekdanji predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, sicer dolgoleten prijatelj južnotirolskega deželnega glavarja, zunanji minister dr. Dimitrij Rupel ter župani občin, ki so sofinancirale ureditev čebelarskega centra na Podstenicah. Na srečanju pričakujemo tudi predstavnike ČZS, predsednike komisij in društev ter regij. Prisrčno vabljeni tudi vsi slovenski čebelarji in ljubitelji čebelarstva.

mag. BORUT RONČEVIČ

SODELOVANJE Z JUŽNO TIROLSKO

Konec maja letos je manjša delegacija obiskala Južno Tirolsko. V njej so bili podpredsednik ČZS Avgust Gril, župan Dolnjskih Toplic Franci Vovk, župan Semiča Janko Bukovec, podžupan Novega mesta Miloš Dular, sekretar za gospodarstvo novomeške občinske uprave Peter Goljuf in član Čebelarkega društva Straža-Dolenjske Toplice Borut Rončević. V tej italijanski pokrajini s 460 tisoč prebivalci je več kot 3400 čebelarjev. Struktura čebelarjev in čebelark je podobna kot v Sloveniji. Čebelarji so dobro organizirani. Po večini čebelarijo v nakladnih panjih. S pašnimi razmerami so zadovoljni, nekaj težav pa imajo zaradi intenzivnega kmetijstva, ki je v pokrajini na res visoki ravni, predvsem vinogradništvo in sadjarstvo. Pridelujejo vina vrhunske kakovosti, poleg tega pa pridelajo tudi približno tretjino evropskih potreb po jabolkah. Zaradi odlične infrastrukture in lepe kulturne krajine je pomemben del gospodarstva tudi kmečki turizem, saj dosežejo od 4 in 4,5 milijona nočitev na leto.

Namen obiska je bila vzpostavitev sodelovanja pri pripravi razvojnih programov za sofinanciranje iz strukturnih skladov Evropske unije, na katere se bomo lahko začeli prijavljati po vstopu v Evropsko unijo maja prihodnje leto. Na tem področju imajo veliko dobrih izkušenj in zelo usposobljene strokovnjake. Od vzpostavljenih stikov se nadajamo dveh. Najprej se nadajamo pomoči pri usposabljanju za pridobitev sredstev za razvojne projekte na področju gospodarstva in kmetijstva. Konkurenca za ta sredstva je zelo velika, zato imajo možnosti za uspeh na razpisih samo zelo kakovostno pripravljene projekti. Kot drugo pa pričakujemo, da bomo vzpostavili sodelovanje pri konkretnih projektih, še posebej v okviru razpisov Evropske unije za medregionalno sodelovanje Interreg.

V dveh dneh smo obiskali nekaj občin, ki ležijo več kot 1000 m visoko. Čeprav so razmere za življenje in kmetijstvo vse prej kot lahke, smo bili presenečeni nad urejenostjo in razvitostjo teh krajev. Uspešno združujejo tradicionalno z modernim, to pa brez dvoma prispeva k privlačnosti te pokrajine za številne turiste. Kot zanimivost lahko tudi omenim, da med nekajdnevni obiskom tako rekoč nismo videli sadovnjaka ali vinograda brez namakalnega sistema. Številne projekte, ki pomembno prispevajo h gospodarski razvitosti in visoki kakovosti življenja v teh krajih, so sofinancirali s sredstvi iz strukturnih skladov Evropske unije. Ob obisku smo dobili vtis, da se nam Evropske unije ni treba bati, če

bomo vanjo vstopili z odprtimi očmi in če bomo pripravljene izrabiti priložnosti, ki se nam ponujajo. Ta vtis je potrdil tudi vodja evropske pisarne dr. Karl Rainer, ki je letos v Občicah pred številnim občinstvom že predaval o pridobivanju finančnih sredstev iz omenjenih skladov.

Obisk je bil zelo koristen tudi po čebelarski strani. V dveh dneh smo se srečali tako s predsednikom kot s podpredsednikom Južnotirolske čebelarke zveze, oba pa sta doslej že večkrat izrazila interes za konkretno gospodarsko sodelovanje. Tamkajšnje čebelarje zanima zlasti dobava matic in čebeljih družin, pa tudi čebeljih pridelkov. Za prevažalce je morda zanimivo, da so zaradi intenzivnega sadjarstva posebej zainteresirani tudi za pomoč pri opravevanju, še posebej če jim pozimi odmre večje število čebeljih družin (tako je bilo npr. letos še posebej hudo, saj so izgubili kar približno 30 odstotkov vseh družin). Ti stiki so pomembni tudi zato, ker nameravamo prve konkretne razvojne programe in prijave povezati prav s čebelarstvom (plemenilne postaje, izobraževalna infrastruktura itd.) in sadjarstvom (genska banka na Podstenicah). Evropska unija spodbuja načelo subsidiarnosti, zato sta zelo pomembna razvoj in sodelovanje na regionalni ravni. Tako bo sodelovanje na slovenski strani organizirano v okviru čebelarke regije Petra Pavla Glavarja. O vsebini programov potekajo že precej konkretni pogovori in aktivnosti. Pozimi bomo delo še pospešili, tako da bodo razvojni programi do pomladi 2004 pripravljeni.

Stike bomo še poglobili med kongresom Apimondie, saj bomo na Podstenicah sprejeli približno sto južnotirolskih čebelarjev. 26. avgusta nas bo obiskal deželni glavar dežele Južne Tirolske dr. Luis Durnwalder s spremstvom, v katerem bo tudi dr. Karl Rainer. Obiskali nas bodo tudi nekdanji predsednik Republike Slovenije Milan Kučan ter topliški, semiški, novomeški, kočevski in kostelski župan. V okviru obiska bomo na obnovljeni kapelici odkrili ploščo v spomin na ta dogodek. Dr. Durnwalder, predsednik Južnotirolske čebelarke zveze Heinrich Ausserer ter predsednik Čebelarke zveze Bavarske pa bodo v kapelico postavili kip sv. Ambroža (zavetnika čebelarjev), darilo dr. Durnwalderja.

Med tem obiskom bomo predvidoma vzpostavili že prve konkretne gospodarske stike – poskusno prodajo matic. Menim, da na ta način lahko veliko pridobita obe strani. Zato se bomo potrudili, da bomo sodelovanje nadaljevali in uresničili tudi številne konkretne projekte.

ČEBELARSKA RADIJSKA PREDAVANJA V SEPTEMBRU 2003

Septembra 2003 boste v oddaji Kmetijski nasveti na prvem programu Radia Slovenija lahko poslušali:

- **v torek, 2. septembra**, ob 12.30 bo mag. Ivo Planinc govoril o zdravju čebel na zaključku sezone na Primorskem;
- **v torek, 16. septembra**, ob 12.30 bo Pavle Zdešar govoril o letošnji medeni beri;
- **v torek, 30. septembra**, ob 12.30 bo dr. Janez Grad govoril o reji čmrljev.

Urednica Ivanka Polanec

JANEZ GREGORI,
prof. biologije

SELEKCIJA KRANJSKE ČEBELE IN NJENI EKOTIPI

Oglašam se, ker bi molk lahko pomenil potrditev. To štejem za svojo moralno in poklicno dolžnost.

Ko sem v letošnji 6. številki Slovenskega čebelarja (SČ) drugič prebral poročilo dr. Janeza Poklukarja o rezultatih strokovnega in raziskovalnega dela Kmetijskega inštituta Slovenije (KIS) na področju selekcije kranjske čebele v letu 2002, so me prevevali mešani občutki. Prepričan sem, da uredniški odbor naše revije daleč precenjuje svoje bralce, ko nam ponuja v branje in oceno tako »težavna« besedila.

Avtor v poročilu predstavlja rezultate deset let trajajoče kontrolirane vzreje matic na podlagi proizvodnega testa. Zavzema se za ohranitev kranjske čebele, ker naj bi bila ta bolj konkurenčna v tujini že uveljavljenim selekcijam. Podaja rezultate raziskovalnih projektov na področju čebelarstva, predvsem genetsko variabilnost naše avtohtone kranjske čebele, ter rezultate ugotavljanja vpliva kraja in načina pridelave slovenskega medu na izotopsko sestavo ogljika, to je, ugotavljanja potvorb medu s sladkorji.

Priznam, da nekaterih stvari v članku ne razumem, kljub temu pa me bolj skrbijo stvari, za katere mislim, da jih razumem. Nekatere ugotovitve raziskovalnega dela na področju selekcije si namreč razlagam prav nasprotno kot avtor članka. Nerazumljivo mi je, zakaj avtor ob izražanju zaskrbljenosti zaradi »povečanja stopnje ogroženosti genetskih virov avtohtone kranjske čebele« ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo niti z besedico ne omenja njenih ekotipov. A vendar se vsa selekcija vrti (ali naj bi se vrtela) okoli njih. Za boljše razumevanje pogledimo nekoliko v preteklost.

V SČ leta 1956 (str. 211–215) beremo poročilo KIS o delu v čebelarstvu v letu 1955, ki ga je napisal inž. Jože Rihar. Med opravili pri selekciji kranjske čebele kot prvo navaja »kolekcioniranje in medsebojno komparacijo ekotipov kranjske čebelje pasme v čebelarstvu selekcijskega posestva Ponoviče. Namen selekcije je, da najdemo za domače potrebe in izvoz čebelje lokalne oblike ekotipov z nadpovprečnimi donosi in da jih nato razmnožimo.« Da bi utemeljil nekatere slovenske čebelje ekotipe, je začel preučevati znake čebeljega telesa in različne meritve.

Dr. J. Rihar (SČ, 1970, str. 174–175) ugotavlja, da je v Sloveniji našel veliko raznolikost tipov, med njimi tudi krajevne rodove, tipe čebel (= ekotipe), ki jih je po veljavnih statističnih metodah zanesljivo mogoče razliko-

vati. V Sloveniji in Istri je našel osem okolišev s čebelami z nizkim variacijskim koeficientom, po čemer je mogoče sklepati o njihovi relativni genetski čistosti. Vsi čebelji ekotipi pripadajo kranjski čebelji rasi. Najdena naravna rejna okrožja so nekakšna dragocenost dežele, saj so lahko nekakšen zbiralnik za nadaljnje selekcijsko delo. Kot ugotavlja, pa so medrodovni križanci v poskusih nabrali več medu kot čisti ekotipi. Zato bi za gospodarsko izrabo lahko uporabljali medrodovne križance, ki imajo večjo proizvodno vrednost, vzrejno gradivo zanje pa bi dobili iz rejnih okrožij. O svojih izledkih glede ekotipov je obvestil tudi tujo strokovno javnost.

Na vprašanja rejnih okrožij opozarja že J. Verbič v knjižici o vzreji matic iz leta 1947. Podobno kot živinorejci naj bi jih uvajali tudi čebelarji in tam gojili rasno čiste čebele.

E. Ruttner (Naturgeschichte der Honigbiene, 1992) za naše kraje navaja tri ekotipe: alpskega, panonskega in mediteranskega.

V okviru ČZS deluje Komisija za selekcijo, ki sem ji predsedoval v obdobju od 1996–2000. Tedaj so bili njeni člani še dr. Janko Božič, Janez Dremelj, Janez Mihelič in Pavle Zdešar. Pri delu se je komisija opirala na strokovno službo pri KIS, ki jo je že tedaj vodil dr. J. Poklukar. Na sestanku, 24. oktobra 1997, smo skupaj z nekaterimi vzrejevalci matic sprejeli sklep, da je treba poskrbeti za ohranjanje posameznih razpoznavnih ekotipov kranjske čebele v Sloveniji in zanje nujno določiti rezervate. Na KIS so tedaj opravljali raziskave, predvsem meritve, ki naj bi dokazale razlike med posameznimi ekotipi. K določitvi rezervatov je najbolj (upravičeno) priganjal P. Zdešar, sam pa sem ga (naivno) zavračal z ugovorom, češ da tega ne moremo narediti na pamet, ampak mora biti določitev utemeljena in podprta z morfometričnimi dokazi, to je z dokazi, da se ekotipi res razlikujejo med seboj in po čem se razlikujejo.

Tako je P. Zdešar vzel odločitev v svoje roke in objavil prispevek »Pomen osnovne odbire in krajevnih različic kranjske čebele v Sloveniji« (SČ, 1999, str. 46–51). Med drugim se je zavzel »za uvedbo naravnih zavarovanih območij posameznih ekotipov ali bolje rečeno zavarovanih območij poglobitvenih skupin krajevnih različic«. Poleg ekotipov, ki jih navaja Ruttner (alpski, panonski in mediteranski), je dodal še četrtega: dinarsko-kraškega. Vse štiri ekotipe je tudi prostorsko opredelil in predlagal v premislek meje prihodnjih zavarovanih območij.

Omenjam le del naporov za razpoznavanje in ohranitev ekotipov kranjske čebele, saj je zapisov o tem veliko več. Bistvo so ugotovitve, da se čebele na posameznih območjih Slovenije razlikujejo med seboj in s tem izkazujejo veliko biološko raznolikost (ali biodiverzitet). Biodiverzitet je širok pojem, ki kaže spremenljivost (variabilnost) živega sveta, obravnavamo pa jo na različnih ravneh. Ker v našem primeru obravnavamo variabilnost znotraj ene vrste, gre tu za genetsko diverzitet. Glede na spoznanja, da govorimo o različnih ekotipih v Sloveniji, je upravičeno pričakovanje velike genetske diverzitet (dedne raznolikosti).

Eno izmed podpoglavij svojega poročila je dr. J. Polkular naslovil »Analiza možnosti varovanja biološke raznolikosti avtohtone kranjske čebele v Sloveniji«. Na območju Slovenije je zbral 269 vzorcev. Na podlagi analize mitohondrijske DNK (mtDNK) in analize mikrosatelitov ugotavlja pri naši čebeli, da so »... razlike med vzorci majhne, to pa dokazuje, da je populacija čebel v tem prostoru izjemno homogena«. Kot taka naj bi bila »... najpomembnejši genetski vir za programe selekcije kranjske čebele drugod po svetu...«. Kaj to pomeni?

Osupljiva je ugotovitev, da je populacija kranjske čebele v Sloveniji »izjemno homogena« (= enotna ali istorodna), saj bi na podlagi domnevno velike dedne raznolikosti pričakovali prav nasprotno: da je populacija izjemno heterogena (= različna, neenaka). Kaj je torej z varovanjem biološke raznolikosti avtohtone kranjske čebele, kaj je z njenimi krajevnimi različicami oziroma ekotipi?

Analize mtDNK so bile narejene na izbranih vzorcih. Dragocen bi bil podatek, kje je avtor zbral te vzorce. Ni vseeno, ali so čebelarji v okolišju kupovali matice od vzrejvalcev ali ne. Rezultati analize kažejo predvsem na to, da se genski sklad (to je celota vseh alelov v populaciji) naše čebele siromaši na račun mešanja matic različnih vzrejvalcev iz vse Slovenije. Sklepamo lahko, da

je genski sklad pri nas že zelo osiromašen in da ga nikoli več ne bo mogoče popraviti.

V obdobju, ko smo pospeševali vzrejo matic, smo zaradi varoze v Sloveniji izgubili veliko čebeljih družin. Žal je bilo na začetku le nekaj večjih vzrejvalcev, pri katerih so čebelarji kupovali matice za obnavljanje svojih čebelarstev. Cena matic je bila ugodna, zato jih je bilo za narejence preprosteje kupovati kot vzrejati. Zanimarili smo podporo neprofitni, čim bolj množični vzreji matic, čeprav samo za svoje lastne potrebe, na območjih z revno pašo, na območjih, na katerih se praviloma pojavljajo krajevne različice naše čebele. Tamkajšnji čebelarji bi morali dobiti subvencije za nakup matic, in to samo za matice, kupljene pri lokalnih vzrejvalcih. Državna služba bi morala več pozornosti nameniti vzreji pri malih čebelarjih na teh območjih in pri njih iskati perspektivne linije za velike vzrejvalce. Velike vzrejvalce matic pa potrebujemo predvsem za komercialni izvoz in za naše velike čebelarje, ki izrabljajo paše na območjih, ki so bogata s pašo.

Selekcijski program, ki ga je v zadnjih letih izvajal KIS, je potekal na ravni celotne čebelje populacije v Sloveniji. Od leta 1998 je bilo, kot beremo v poročilu, s proizvodnim testom preizkušenih 3.423 matic, od leta 1993 pa 5.478. Tudi to lahko ocenjujemo kot zajeten prispevek k doseganju homogenosti naše čebele.

Starejši avtorji so postavili solidne temelje za selekcijo kranjske čebele in nakazali njeno smer. Izhajati moramo iz »dragocenosti naše dežele«, iz ekotipov. Če jih ta hip ne moremo znanstveno utemeljiti, potem je treba administrativno in v soglasju z lokalnimi čebelarji določiti meje njihovih posameznih rezervatov. Končno se moramo zavedati, da mora selekcija potekati na ravni krajevnih različic, tj. ekotipov, in nič drugače, če res želimo, da govorjenje o ohranitvi naše čebele v vsej njeni raznolikosti ne bo ostalo le mrtva črka na papirju.

SPET BOMO LAHKO OBISKALI MALTO

Turistična agencija TRUD bo od 25. do 29. oktobra 2003 organizirala obisk otoka vitezov, srednjeveških mest in najstarejših še ohranjenih čebelnjakov na svetu. Udeleženci izleta si bodo ogledali tudi sodobno čebelarstvo, poskusili med in medico ter se pozdravili z baronom Testaferato, daljnim sorodnikom Petra Pavla Glavarja. Seveda pa bo večina obiska namenjena ogledu zgodovinskih, kulturnih in naravnih znamenitosti Malte.

Cena izleta je 165.000 SIT za prijave do 15. septembra, po tem roku pa 177.000 SIT za eno osebo v dvoposteljni sobi. Za enoposteljno sobo bo treba doplačati še 14.000 SIT.

Natančnejše informacije dobite pri Turistični agenciji TRUD, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana, tel. 01/ 439 23 40.

Franc Šivic

Izkušnje naših čebelarjev

MARIJA SIVEC

NA OBISKU PRI DR. LIEBIGU Čebelarški pogovori na avtobusu

Nekaj časa je že minilo, odkar smo se konec aprila vrnili z obiska pri dr. Gerhardu Liebigu na Čebelarškem inštitutu v Hohenheimu pri Stuttgartu, a še vedno smo polni vtisov s potovanja.

Večina udeležencev izleta nas je dr. Liebiga prvič bolje spoznala na državnem čebelarškem posvetovanju, ki ga vsako leto v Celju organizira ČZS, saj je na letošnjem prav on predaval o varoi. Takrat sta številne poslušalce navdušila njegov način podajanja ter prepričljivost njegovega predavanja, zato ni bilo naključje, da je bil avtobus povsem zaseden že teden dni po tistem, ko je g. Franc Prezelj organiziral vse potrebno za obisk v Nemčiji.

Vožnja do Stuttgarta traja osem ur. Čeprav smo se iz Kamnika odpravili že v zgodnjih jutranjih urah, številni pa smo že do tja potrebovali kar dve uri vožnje, se pravi, da smo vstali sredi noči, ni nikomur prišlo na misel, da bi spal. Za to je izdatno poskrbel organizator izleta g. Prezelj, saj je poskrbel tudi za to, da dolgotrajna vožnja ni bila samo izguba časa, kar se sicer na podobnih izletih rado dogaja. Tako smo med vožnjo lahko poslušali različna predavanja. Pravzaprav je na svoj račun prišel vsak, ki je imel kaj pametnega povedati, tako da je bil mikrofoni vso pot zaseden, saj smo skoraj v vrsti čakali, da povemo, kar smo se namenili. Naši sopotniki so bili številni čebelarški mojstri, veterinar – specialist za čebelje bolezni in tudi predstavnik ČZS, sicer pa po večini visoko izobraženi in z veliko znanja o čebelah.

Naš izlet je trajal dva dni, pred mikrofonom pa se je zvrstila večina udeležencev izleta. Veliko povedanega je bilo za številne popolna novost. Ne bom opisovala dogodkov med zanimivim in poučnim obiskom pri dr. Liebigu, ta del prepuščam kolegom, da ga bodo podrobno predstavili naši čebelarški javnosti. Sama bom bolj v telegrafskem slogu predstavila nekaj tém, o katerih smo se med vožnjo pogovarjali v avtobusu. Vse tiste, ki jih nisem omenila, prosim, naj mi oprostijo, preostale pa, naj zamižijo na eno oko, če opis ni popolnoma ustrezen.

Najprej je Matjaž Vehovec iz Velenja povedal, da je izdelal nov panj, ki je še najbolj podoben majhni »trugi«. Prva in zadnja stranica panja sta navpični, stranski stranici pa sta poševni. Žrelo je postavil v spodnji desni kot in ima obliko črke L. Panj nima satnikov, le letvice,

postavljene na toplo stavbo, da čebele same izdelajo sat, na poševnino panja pa ga ne prilepijo, saj to poševnino občutijo kot pod, na katerega ne lepijo satja. Panj je pri nas nekaj popolnoma novega. Zelo je primeren za začetnike in čebelarke krožke, saj tečajnikom ne vsiljuje panjskega sistema.

Z nami je bil tudi Brane Kozinc iz Radovljice. Zelo rad govori o čebelah, ko pa smo želeli izvedeti, kako je bilo na Aljaski, ki jo je prehodil čisto sam, je bil, nasprotno, zelo redkobeseden. Kljub temu pa smo izvedeli nekaj o tamkajšnjem čebelarstvu. Zemlja na Aljaski se sredi poletja odalti do globine približno osemdeset centimetrov, zato tam ne rastejo velika drevesa, ampak le nizko rastlinje, ki cveti in približno dva meseca tudi obilno medu. V tem obdobju čebele naberejo tudi sto in več kilogramov medu. Ko čebelarji med iztočijo, pustijo čebele umreti, sami pa naslednjo sezono v Kaliforniji kupijo nove čebelje družine.

Še pod vtisom aljaškega načina čebelarjenja sva predstavnika Čebelarstva Lucka (čebelarstva mojstra Marija Sivec in Dušan Žunko) predstavila panj, ki ga dandanes nihče več ne pozna. To je t. i. kobariški ali Pinčev panj, podoben kranjiču, le da je večji. Panju je mogoče odstraniti dno in vrhno desko, tako da nastane nakladni panj. Pinčev panj je bil prvi panj na območju Slovenije s premičnim satjem. Po načrtih, objavljenih v Slovenskem čebelarju leta 1941, ga je rekonstruiral Franc Lozej iz Kobarida, prvič pa smo ga predstavili na avtobusu. Več o kobariškem panju lahko preberete na spletni strani www.lucka-sp.si.

Mira Jenko - Rogelj je predstavila svoje izkušnje pri zatiranju varoe z mravljinčno kislino. Govorila je tudi o Doktrini, ki je bila sicer objavljena v letošnji peti številki Slovenskega čebelarja, pomena in kritičnosti situacije zaradi množične uporabe kemičnih sredstev v čebelarstvu pa smo se številni v polni meri zavedali šele tedaj.

Milan Meglič je govoril o tem, kaj čebele nabirajo. Analize so pokazale, da čebele v naravi ne nabirajo strupenih substanc. Tako med, ki so ga čebele nabrale na industrijsko bolj onesnaženem območju, ni vseboval več strupov kot tisti, ki so ga čebele nabrale na podeželju, daleč stran od mest in industrije.

Janez Hočevnar je predstavil dejavnost Čebelarke zve-

ze za Gorenjsko, v katero je vključena večina gorenjskih čebelarjskih društev, zveza pa je vključena v ČZS. Več pozornosti je namenil tudi zanimivemu članku, objavljenem v 6. št. letošnjega Slovenskega čebelarja, z naslovom »Pogovor z Wernerjem Behrensom«, nemškim poklicnim čebelarjem, ki Slovenijo dobro pozna, saj pri nas preživlja svoje počitnice, pa tudi njegova žena je Slovenka. Članek govori o treh temah, prva pa se nanaša na varoo. Kranjica takoj po koncu paše občutno omeji zaleganje, ker se od vseh čebeljih pasem najhitreje odziva na dražljaje v naravi. Če je za čebelarja dobro, da ima majhno zimsko gručo in da med prezimovanjem porabi razmeroma majhno količino hrane, pa njeno odzivanje ni dobro ob koncu paše, saj varoa svojega razmnoževanja ne prilagodi gostitelju, ampak ga prehititi in uničiti, če čebelar ne ukrepa pravočasno.

Druga tema govori o vzreji čiste kranjice po uvedbi »prostega pretoka blaga, čebelarjev, čebel in kapitala«, torej po vključitvi v Evropsko unijo. Nujno bi bilo oblikovati zavarovano, zaprto območje za vzrejo ter neprofitno organizacijo, torej zavod, ki bi jo vodil. Zavod bi ocenjeval matice posameznih vzrejevalcev in razmnoževal najboljše primerke, vzrejal bi večje količine matic in jih delil čebelarjem, vsakemu interesentu nekaj, ne glede na količino panjev. Komercialni vzrejevalci pa bi morali voditi ustrezne knjige in upoštevati strokovna navodila.

Tretja tema je problematika našega AŽ-panjskega sistema, ki se nikakor noče »umakniti« nakladnemu panju. Listovni panji so drugod po Evropi že prava redkost, naš AŽ-satnik pa bi bilo mogoče prav tako kot kateri koli drugi satnik uspešno uporabljati v nakladnem čebelarstvu, kajti nobena mera satnika ni niti najboljša niti najslabša.

Vedno znova pa smo se vračali k našemu skupnemu, največjemu problemu, čebeljim boleznim, varoi, nosemi in k drugim podobnim temam. Veliko čebelarjev ima namreč poleg težav z varoo tudi težave z nosemo, ki, čeprav tega ni videti, zahteva svoj davek, če že ne s propadom celotne družine, pa vsaj s precejšnjo spomladansko oslabeleostjo. Čebelarji bi nosemo lahko zelo omilili, če ne celo preprečili, če bi presežek satja zložili v skrinjo ali omaro, ki dobro tesni, in ga razkužili z ocetno kislino.

Matice dobro zalegajo, če imajo poleg medu tudi dovolj cvetnega prahu. Poseben problem je, kako skladiščiti sate s cvetnim prahom. Ta se dobro ohrani, če tak sat na debelo potresemo z mletim sladkorjem.

Veliko govora je bilo tudi o panjskih sistemih, ki jih imamo kar nekaj. Nekateri so premajhni in čebele prehitro rojijo (AŽ), drugi so preveliki in je z njimi težko delati (DB). Z listovnimi panji je delo popolnoma dru-

Slovenski čebelarji opazujemo delo dr. Liebige, ki je pregledoval čebele brez pajčolana.

Foto: F. Grunzlar

gačno, kot je delo z nakladnimi panji, kljub temu pa si večina čebelarjev, ki čebelarji v nakladnih panjih, otežuje delo s tem, da satje premešča na enak način, kot bi ga v AŽ-panju, čeprav za to ni potrebe. Dolgoletne izkušnje posameznikov so pokazale tudi, da je DB-satnik previsok in da ta panj ni primeren za naše pašne razmere. Zaradi velikosti sata in teže naklade namreč čebelarja prisili, da s tem panjem dela tako kot z listovnim panjem.

Veliko govorimo o naši slovenski čebeli, kranjski sivki, o njeni avtohtonosti, o tem, da je »naša«. Hkrati pa kritično presojamo, da samo to ni dovolj, če želimo, da bi »naša« ostala tudi po vstopu v Evropsko unijo. Bojimo se, da jo bomo izgubili, kot smo izgubili lipicance. Nihče ne ve, kaj so pristojne čebelarske in državne institucije naredile za zaščito naše kranjske čebele, da se ne bi ponavljale napake iz preteklosti. Hkrati pa tudi vemo, da nimamo zavarovanega območja za vzrejo in da uvažajo tako buckfaško čebelo kot italijansko, pa tudi nemška črna čebela ni izjema. Čeprav sicer zelo preganjajo italijansko čebelo, ki se od naše kranjice razlikuje po barvi obročkov, saj so ti rumeni, ob tem nihče ne razmišlja o nemški črni čebeli, ker se na videz ne razlikuje veliko od kranjice, pa videz pri vsem sploh ni najpomembnejši.

Na kratko smo govorili tudi o odbiri čebel. Za ta namen naj bi imel vzrejalec vsaj sto čebeljih družin, kajti samo tako bi res lahko izbral najboljše vzrejno gradivo, pri nas pa se dogaja, da se za vzrejo prijavljajo nekateri posamezniki, ki čebelarijo samo z dvajsetimi družinami.

Čebelarstvu v zadnjem času povzroča probleme nov strup, imenovan »gaucho«, za katerega smo doslej slišali predvsem iz tujine. Čedalje pogosteje se pojavlja tu-

di pri nas kot ena od sestavin različnih pripravkov in samo visoka cena nas varuje, da ni še bolj razširjen. Kot je znano in kot je bilo tudi že večkrat opisano, čebele, ki pridejo v stik s tem strupom, izgubijo orientacijo in ne najdejo več poti v panju.

Ob vsem tem se nam v prihodnjih letih obeta še nova čebelarstva nadloga, če ne že kar katastrofa. To je južnoafriški panjski hrošč, ki se hitro širi (ZDA, Avstralija) in se hrani z vsem, kar čebele pridelajo – z voskom, cvetnim prahom in medom. Da je mera polna, s svojimi iztrebki izloča snov, ki med zelo zakisli, tako da čebele takega medu ne marajo, umikajo se stran in tako hrošček nemoteno pleni po panju. Med ni več užiten niti za čebele niti za ljudi. Nekateri trdijo, da se bo v prihodnjih petih letih pojavil tudi v Sloveniji.

Po mojem je bilo najboljšje in za nas tudi najbolj novo predavanje g. Zdešarja. Govoril je namreč o metodi vzreje čebel, s katero preprečimo pojav nosome v čebeli družini, tako da uporaba zdravil (antibiotika) ni potrebna, opozoril pa nas je tudi, na kaj vse moramo biti pozorni, če želimo zaznamiti zdrave čebele. Čeprav je precej stvari zvenelo znano, je prav, da opravi la opišem, saj ta po navadi niso povezana z noseno, nikoli pa jih tudi ne zasledimo na enem mestu.

1. Predvsem je treba vsako leto zamenjati matico.
2. Med petim in desetim julijem moramo v družinah zatirati varoo.
3. Treba je pogosto menjati satje.

4. Pravočasno moramo nakrmili čebele za zimo, najpozneje julija in avgusta, saj je septembra prepozno (razen ob morju).

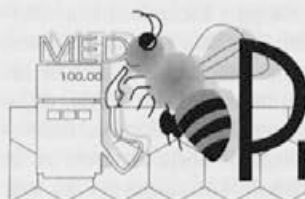
5. Čebele v AŽ-panju morajo imeti 15 kg hrane, v LR-panju pa do 25 kg.

6. Zimovališče je treba postaviti nad območjem megle, na prisojni, zavetrni legi.

Izmed vseh razprav pa mi je bila najbolj všeč tista o napovedih za letošnjo pašo. Pavle Zdešar je med drugim za letos obetal zelo dobre paše, predvsem spomladanske. Čeprav je strokovnjak za paše, mu nisem povsem verjela. Spomladanska pozeba je že zahtevala svoje, ohladitve in deževna obdobja (...), skratka, tvegana napoved. Mimo je glavno pašno obdobje in čebelarji že delamo bilanco za nazaj. Tisti, ki je dobro prezimil, se mu je napoved uresničila nad vsemi pričakovanji. Predvsem za prevažalce velja – poslušajte odzivnik ČZS. Pavle Zdešar ve, kaj govori.

Kaj govori, ve tudi dr. Liebig. Tistim posameznikom, ki razumejo nemško in ki so pri njem kupili knjige, je napisal posvetila, toda šele potem, ko so mu povedali nekaj podatkov o sebi. Janez Hočevár je vse prevedel in eno izmed njih je bilo: »Naklade nikoli ne moreš vstaviti prezgodaj, lahko pa prepozno.«

Meni je bila najbolj všeč tale: »Ženske so pametnejše od moških, le da se tega ne zavedajo.« Verjetno bi mi bila še bolj, če bi za prvim delom stavka postavil piko ...

Prodaja čebeljih pridelkov

VABILO IN POGOJI ZA PRIJAVO NA MEDNARODNO OCENJEVANJE MEDU SEMIČ 2003

Spoštovani čebelarji, cenjene čebelarke, tudi letos vas vabimo, da se prijavite na tokrat že peto vseslovensko in tretje mednarodno ocenjevanje medu v Semiču. Letošnje ocenjevanje bomo pripravili v sodelovanju s ČZS. Na podlagi izkušenj iz prejšnjih let in veljavne zakonodaje je ČZS sprejela dopolnila k Pravilniku o ocenjevanju medu, ki določa tudi pogoje za udeležbo. Glede na to se letos pogoji nekoliko razlikujejo od lanskih. Člani komisije za pripravo Pravilnika za ocenjevanje medu

smo, kolikor je bilo mogoče, sledili vašim pripombam in željam, seveda če niso bile v nasprotju s predpisi.

Za čebelarje je še vedno velika neznanka označevanje njihovih proizvodov, v tem primeru označevanje medu. Na tem področju se zakonodaja spreminja in prilagaja evropski, tako da lahko že kmalu pričakujemo nove spremembe. To, kar zahtevamo letos, smo jasno zapisali v spodnjih navodilih. Lani smo od vas zahtevali L. oz. lot – to je številka (poljubno število) serije, s kate-

ro označimo posodo, iz katere je vzet vzorec. Ta številka naj bi tudi sicer omogočala ugotoviti, kdaj je bil med iztočen ter iz katerih panjev in s katerega stojišča izvira. Vse drugo, kar sodi k ocenjevanju, je zapisano v Pravilniku o ocenjevanju medu, ki bo objavljen na spletnih naslovih: <http://users.volja.net/stane-plut> in <http://www.cebelska-zveza-slo.si/>. Na prvem naslovu boste našli še kakšno dodatno pojasnilo, izjavo, novice v zvezi s potekom ocenjevanja in seveda še »tople« rezultate. Lanski udeleženci so zahtevani postopek opravili brez večjih težav in se pri tem tudi kaj novega naučili. S takšnim postopkom vas skušamo počasi navajati tudi na produktivno odgovornost, s katero se bomo prej ali slej srečali na trgu z medom. Veliko izkušenj smo pridobili tudi organizatorji, tako da napak, ki so se zgodile lani, letos prav gotovo ne bomo ponovili. Napočil je čas, ko se bomo tudi čebelarji na sončni strani Alp morali navaditi na novosti. Velik uspeh dozdajšnjih ocenjevanj je ne samo vsako leto večje število vzorcev, ampak tudi to, da se za ocenjevanje navdušuje vse več društev in regijskih zvez. Seveda ima vsako ocenjevanje svojo težo in vsa so pomembna, prejetemu priznanju pa lahko da večjo ali manjšo vrednost samo raven ocenjevanja. Pridružite se nam, morda bo prav vaš med letos prejel eno izmed kristalnih priznanj, unikatnih izdelkov iz Rogaške, za najboljši med. Tokrat jih bomo poleg priznanj in diplom podelili trem najboljšim v skupni uvrstitvi. Sklepna prireditel ob podelitvi diplom bo 18. oktobra v Kulturnem domu v Semiču. Po končani podelitvi pa se bomo preselili v gostilno Pezdirc ter nazdravili letini, čebelarjem in dobitnikom priznanj. Za zabavo in prijetno druženje bo seveda poskrbljeno. Podrobnejše informacije o tem boste udeleženci prejeli z obvestilom o prejeti oceni.

Še priporočilo za pošiljanje vzorcev. Najmanj težav je bilo z distributerji hitre dostave, največ sitnosti pa s pošiljkami, poslanimi po pošti, saj je bil kljub oznakam na paketu skoraj v vsaki pošiljki razbit kozarec, poleg tega pa so pošne pošiljke menda tudi nekoliko dražje.

Pogoji za prijavo na Mednarodno ocenjevanje medu Semič 2003

♦ Na ocenjevanje se lahko prijavi vsak organiziran čebelar, član ČZS, iz tujine pa člani čebelarskih združenj iz države, iz katere prihajajo.

♦ Vzorce medu je glede na botanični izvor mogoče razvrstiti v naslednje vrste: akacijev med, med oljne ogrščice, ajdov med, kostanjev med, lipov med, hojov med, smrekov med. Če vzorec ne ustreza nobeni od navedenih vrst, ga označimo kot cvetlični ali kot gozdni med. Posamezne vzorce cvetličnega ali gozdnega medu

je mogoče oceniti v dodatnih posebnih kategorijah, če je v ocenjevanje poslanih najmanj pet vzorcev na novo poimenovanega medu.

♦ V ocenjevanje je treba oddati po en vzorec medu iste sorte.

♦ Vzorec je treba oddati v dveh novih steklenih kozarcih s prostornino 370 ml, Ø 66 mm, zaprt z novimi kovinskimi pokrovi. Za en vzorec sta potrebna dva takšna kozarca medu.

♦ Vzorec mora biti opremljen z etiketo, iz katere so razvidni vrsta medu, ime in priimek in točen naslov čebelarja, L (lot – številka, s katero je označena posoda), neto masa in pašni okoliš, tuji čebelarji pa morajo označiti še državo izvora medu.

♦ Vzorcju je treba priložiti izpolnjeno in podpisano izjavo. Če čebelar pošilja več vzorcev iz istega pašnega okoliša, zadostuje ena izjava za vse vzorce, sicer pa je treba izpolniti izjavo za vsak vzorec posebej. Na izjavo vpišite še ime in priimek, saj bodo ti podatki tudi podlaga za izpolnjevanje diplom.

♦ Pri oceni zunanega videza komisija upošteva tudi napolnjenost kozarca (kozarec mora biti napolnjen do spodnjega roba grla). Poleg tega na kozarcu ali pokrovi ne sme biti ostankov drugih etiket, izpod pokrova pa se ne sme cediti med. Sočasno komisija tudi preveri, ali deklaracija na vzorcju izpolnjuje določila Pravilnika o medu (3. in 6. člen). Od teh določil bomo zahtevali označitev neto mase, pri označevanju geografskih navedb pa registracijo le-teh. Če vaše etikete niso v skladu z veljavno zakonodajo, čitljivo izpišite zahtevane podatke na samolepilno etiketo in jo nalepite na oba kozarca. Videz etikete ni predmet ocenjevanja.

♦ Med, ki vsebuje več kot 18,6 % vode, bo izločen iz ocenjevanja, to pa velja tudi za med, ki je zakisan ali ima vonj, ki ni lasten medu, ter za med s kakršno koli drugo pomanjkljivostjo, ki je v državnih predpisih o medu opredeljena kot izločitveni razlog.

♦ Pri oddaji vzorcev je treba plačati pristojbino za ocenjevanje v višini 3500 SIT za vsak oddan vzorec.

♦ Vzorce bomo začeli zbirati (lahko so poslani po pošti ali prineseni osebno na naslov: g. Jože Sever, Stara cesta 12, 8333 Semič, tel. 07/ 306 75 40) **15. septembra 2003**, zbiranje pa se bo končalo **25. septembra 2003**. Pošiljki je treba priložiti fotokopijo poloznice o plačani pristojbini na poslovni račun ČD Semič št. **02430-0017593810**. Če vzorec oddate osebno, je treba pristojbino plačati ob izročitvi vzorca.

♦ Zbiranje vzorcev bo pod enakimi pogoji in sočasno potekalo tudi na sedežu ČZS na Brdu pri Lukovici. Tisti, ki vam je sedež ČZS bližji, lahko vzorce osebno do-

stavite tja. Pošiljke, poslane po navadni ali hitri pošti, pa pošiljajte v Semič.

♦ ČD Semič se zavezuje, da bo ocenjevanje izvedeno v skladu z veljavnim Pravilnikom o ocenjevanju medu.

♦ Ocenjevanje bo predvidoma **4. oktobra 2003** v Semiču.

Rezultati ocenjevanja bodo objavljeni najpozneje **18. oktobra 2003**. Na ta dan bo ob 16. uri tudi podelitev priznanj za najboljše med.

NAJ MEDI!

**Upravni odbor ČD Semič in
Upravni odbor ČZS**

IZJAVA

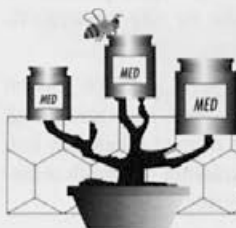
Čebelar _____ iz _____ izjavljam, da so

poslane (prinesene) vzorce medu nabrale moje čebele na območju _____ (pašni okoliš za tuje čebelarje država izvora medu). V svojem čebelarstvu ne uporabljam antibiotikov. Varoo zatiram z registriranimi ali dovoljenimi sredstvi na način, kot ga predpisujejo smernice dobre čebelarске prakse. Med ni starejši od enega leta, v zalogi ga imam najmanj 100 kg.

V _____, dne _____ Podpis čebelarja: _____

Ker je kar nekaj posebnosti pri sklanjanju imen, vas prosimo, da ime in priimek napišete v obliki, kakršna naj bo napisana tudi na priznanju.

Čebelarsko društvo Semič podeljuje: _____

Medovite rastline

PETER RIBIČ
dipl. inž. agr. in horti.

ZELIŠČNO-ČEBELARSKA UČNA POT (VRT MEDOVITIH RASTLIN) PRI ČEBELARSKEM CENTRU SLOVENIJE

UVOD

Ob zgraditvi novega Čebelarskega centra se je porodila zamisel, da bi v okolici uredili zeliščno-čebelarsko učno pot oziroma »vrt medovitih rastlin«. Združitev čebelarstva in zeliščarstva je gotovo zanimiva, saj je delo čebel brez dvoma tesno povezano z naravo in zelišči. Tako lahko na zanimiv način prikažemo oboje hkrati.

Učne poti so v Sloveniji že dodobra uveljavljena prak-

sa. Poleg snovi, ki jo učenci slišijo v šoli, imajo tako priložnost spoznati tudi druga pomembna in večkrat še zanimivejša področja, tako da se pozneje lažje odločijo za poklic, ki ga bodo opravljali v življenju. Vrt medovitih rastlin pa gotovo ne bo zanimiv samo za učence, ampak tudi za vse druge stare in mlade obiskovalce, ki so in bodo tudi v prihodnje obiskali Čebelarski center na Brdu pri Lukovici. In teh bo gotovo vedno več.

PREDSTAVITEV VRTA MEDOVITIH RASTLIN

Po predvidenem načrtu, ki bo v prihodnje gotovo še izpopolnjen, se učna pot začne za vhodom v ČCS, kjer so postavljeni čmrljaki. V okolici teh, ob gozdnem robu je predviden t. i. čmrljev vrt, v katerem bodo zasajene oz. posejane izključno rastline za potrebe čmrljev, kot so npr.: pljučnik, gabez, grenkuljica, boreč, črni teloh, hosta, šentjanževka, sivka ter nekatere enoletnice, npr. sončnice, dalije, cinije in številne druge.

Pot se nato nadaljuje po vzhodni strani centra proti čebelnjakom na jugu. Ob robu gozda bodo ostale večje drevesne vrste, kot so na primer: črni bezeg, robinija, maline, robide, višnje ... Pot nato vodi na brežino pod Čebelarškim centrom, ki je zasajena z najrazličnejšimi vrstami zelišč.

SEZNAM RASTLIN, KI ŽE RASTEJO V VRTU

- *Salvia officinalis* – žajbelj,
- *Satureja montana* – šetraj,
- *Tanacetum vulgare* – navadni vratič ali grint,
- *Thymus vulgaris* – timijan,
- *Teucrium chamaedrys* – navadni vrednik,
- *Melissa officinalis* – melisa,
- *Anemone hepatica* – jetrnik,
- *Mentha piperita* – poprova meta,

- *Ruta graveolens* – vinska rutica,
- *Rheum palmatum rhabarbarum* – navadna rabarbara,
- *Arnica montana* – arnika,
- *Valeriana officinalis* – baldrijan,
- *Silybum marianum* – badelj,
- *Hyssopus officinalis* – izop ali ožep,
- *Linum perene* – trajni lan,
- *Linum flavum* – rumeni lan (enoletni),
- *Althaea officinalis* – ajbiš ali slez,
- *Acorus calamus* – kolmež,
- *Borago officinalis* – boreč ali borago,
- *Artemisia dracunculus* – pelin,
- *Angelica arangelica* – angelika,
- *Carum carvi* – kumina,
- *Centaureum minus* – tavžentroža,
- *Hypericum perforatum* – šentjanževka,
- *Heleborus niger* – črni teloh,
- *Lupinus polyphillus* – volčji bob,
- *Cichorium intibus* – cikorija,
- *Achillea millefolium* – navadni rman,
- *Calendula officinalis* – ognjič,
- *Trigonella foenum graecum* – grško seno,
- *Humulus lupulus* – navadni hmelj,
- *Solidago canadensis* – zlata rozga,
- *Sambucus nigra* – črni bezeg,
- *Coryllus avellana* – navadna leska,
- *Coryllus maxima 'Purpurea'* – rdečelistna leska,
- *Robinia pseudoacacia* – robinija ali akacija,
- *Lonicera nitida* – kostenika ali kosteničevje,
- *Hybiscus syriacus* – hibiskus,
- *Prunus avium* – češnja,
- *Quercus robur* – hrast dob,
- *Castanea sativa* – navadni kostanj,
- *Ligustrum ovalifolium* – liguster, kalina,

- *Tilia cordata* – navadna lipa,
- *Acer campestre* – javor,
- *Fagus sylvatica* – gozdna bukev.

KAJ NAČRTUJEMO ZA PRIHODNOST?

Upamo, da bo vrt medovitih rastlin pomemben prispevek k ureditvi in zunanjemu videzu Čebelarstva centra Slovenije. Veseli nas, da bomo v delu dejavnosti povezali čebelarstvo in zeliščarstvo. Gotovo pa je učna pot dobrodošla novost tudi v osrednji Sloveniji ter dodaten prispevek k obogatitvi turistične ponudbe tako v občini Lukovica kot v kraju samem.

Seveda pa se dobro zavedamo, da je treba nasad sproti oskrbovati in nenehno dopolnjevati. Tako bo treba voditi stalno evidenco in izdelati register posajenih rastlin, se morda povezati s podobnimi vrtovi v drugih državah, si izmenjevati sadike rastlin doma in na tujem, razmisliti o prodaji ali uporabi posušenih rastlin itd.

Ob koncu naj se zahvalimo tudi sponzorjema, ki sta s svojimi sadikami pravzaprav omogočila, da je vrt medovitih rastlin sploh lahko nastal. To sta:

**INŠTITUT ZA HMELJARSTVO
IN PIVOVARSTVO ŽALEC**

in

Trajnice GOLOB-KLANČIČ

Največji izbor kakovostnih trajnic na Slovenskem

VRTNARIJA: Vitovlje 18, 5261 ŠEMPAS

Tel.: 05/ 307 88 10 in 302 24 61

Faks: 05/ 307 88 11

E-pošta: trajnice@trajnice.com

<http://www.trajnice.com>

NOVA SKUPINA NA INTERNETNI STRANI O MEDOVITIH RASTLINAH!

Čebelarke in čebelarji, ki bi radi dobili več informacij o medovitih rastlinah, vabim, da se pridružijo novi internetni skupini, ki se bo ukvarjala prav s temi rastlinami.

Skupina ima namen obveščati, izmenjevati izkušnje in objavljati informacije o posameznih rastlinah, izkušnjah pri gojenju, nakupu in prodaji semen ali sadik, sajenju, uporabnosti rastlin ter o neznanih oziroma manj znanih rastlinah. Po dogovoru z uredništvom SČ bomo o pomembnih rastlinah občasno poročali v Slovenskem čebelarju.

Skupina je ODPRTA za VSE, za mlajše in starejše čebelarje in tudi za čmrljarje. Pobudo za skupino »MR« je dal Jože Šimec, ki je tudi moderator te skupine.

Moj e-naslov: simec@siol.net

Naslov skupine: <http://groups.yahoo.com/group/MedoviteRastline/>

*Komisija za medovite rastline
Jože Šimec*

VABILO NA DAN ODPRTIH VRAT V SADOVNJAKU KMETIJSKEGA INŠTITUTA SLOVENIJE NA BRDU PRI LUKOVICI, 6. in 7. SEPTEMBRA 2003

Vse čebelarje in prijatelje sadjarstva vabimo, da na dan odprtih vrat, ki bo v soboto, 6. septembra, in v nedeljo, 7. septembra, od 10. do 16. ure, obiščejo sadovnjak Kmetijskega inštituta Slovenije na Brdu pri Lukovici.

Poleg ogleda in strokovnega vodenja po sadovnjaku s predstavitvijo različnih sort in del bo za čebelarje še posebej zanimivo **predavanje, ki bo v soboto, 6. septembra, ob 10. uri**, z naslovom »Hrušev ožig ali ognjevka in vpliv čebel na njeno prenašanje«.

Obiskovalci bodo lahko poskušali tudi jabolka in jabolčni sok, pogostile pa jih bodo tudi članice Aktiva kmečkih žena iz Lukovice.

KIS

Iz društvenega življenja

JANEZ MIHELIC

ODPRTJE PRENOVLJENEGA ČEBELNJAKA ANTONA JANŠE V BREZNICI NA GORENJSKEM IN PRAZNOVANJE 1. ČEBELARSKEGA PRAZNIKA

Vse je že kazalo, da bodo hotenja in večletna prizadevanja Čebelarске zveze Slovenije, ki jih je ves čas zavzeto zastopal g. Marjan Debelak, da bi namreč uredili lastništvo zemljišča in obnovili precej načet čebelnjak Antona Janše na Breznici še pred kongresom Apimondie v Ljubljani, ostala neuresničena.

Na srečo slovenskih čebelarjev pa se to ni zgodilo. Novo vodstvo občine Žirovnica in vodstvo na novo ustanovljene Čebelarске zveze Zgornje Gorenjske s predsednikom Boštjanom Nočem na čelu, sta v zadnjem hipu zbrala toliko moči in vizionarstva, da sta v zelo kratkem času ob pomoči velikega števila gorenjskih čebelarjev in nekaterih ustanov, med njimi tudi Čebelarске zveze Slovenije, zagotovila več deset milijonov tolarjev za odkup zemljišča, ga uredila in obnovila čebelnjak in dodatni objekt nad njim.

Tako se je na slovesnem odprtju čebelnjaka, ki je bilo 22. junija letos v Breznici in je bilo združeno s praznovanjem prvega čebelarskega praznika v čast rojstva Antona Janše, zbralo približno dvatisoč petsto čebelarjev iz vse Slovenije.

Poleg govorov predsednika ČZS Lojzeta Peterleta, župana občine Žirovnica Franca Pfajfarja in predsednika ČZZG Boštjana Noča, v katerih so opisali potek obnove in velik pomen Antona Janše ter obnove čebelnjaka za slovenske čebelarje, Gorenjsko in Slovenijo, so izvedli tudi kulturni program. Igralec Polde Bibič je doživeto prebral pismo Antona Janše z dobrimi željami in napotki slovenskim čebelarjem, ki ga je sestavil Pavle Zdešar. Nastopil pa je tudi domači mešani pevski zbor. Čebelnjak je nato blagoslovil domači župnik g. Jože Klun. Sodelovali so tudi predstavniki spomeniškega varstva iz Kranja.

Ob tej priložnosti je Čebelarski muzej iz Radovljice v kulturnem domu na Breznici predstavil novo knjigo o zgodovini slovenskega čebelarstva in čebelarski pisani besedi. Nato pa je v posebnem šotoru, v katerem so gostom postregli s pijačo in jedjo Čebelarska zveza Slovenije, ki je bila tudi soorganizator prireditve, razvila svoj novi prapor. Prapor je razvilo tudi domače Čebelarsko društvo Anton Janša Breznica. Prvič je bila zaigrana tudi čebelarska himna, ki jo je napisal čebelar Slavko Avsenik. Slavje se je ob zvokih domačega ansambla nadaljevalo še pozno v noč.

Svečane prireditve so se udeležili tudi številni prapoščaki s prapori.

Odprtje obnovljenega čebelnjaka Antona Janše.

Blagoslovitev čebelnjaka.

Zgoraj levo:

Boštjan Noč se je v nagovoru zabavalil vsem, ki so pomagali pri dokončanju obnove čebelnjaka in najzaslužnejšim podelil posebna priznanja.

Zgoraj desno:

Župan občine Žirovnica Franc Pfaišar je čestital čebelarjem za opravljeno delo, posebno spominsko darilo pa je v zabavo izročil predsedniku ČZZG g. Boštjanu Noču.

Levo:

Predsednik ČZS g. Lojze Peterle je svečano razvil prapor ČZS in ga po razvitju predal prvemu praporščaku g. Mateju Blejcu iz Mengša.

Foto vseh slik: J. Mibelj

Vzreja matic **DARKO GRM**

Hude Ravne 1 – Dole pri Litiji

Tel.: (01) 897 21 45 – GSM: 041 900 606

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzrejo matic.

Firma

Ugodno – kozarci za med

STENKO d.o.o.

Špruha 3 – TRZIN – ☎ (01) 562 17 22

Čebelarjem ponujamo steklene kozarce po ugodnih cenah: 720 ml (grlo Ø 82 mm) po **32,64 SIT/kos**, pakirani po **37,44 SIT/kos**, 370 ml (grlo Ø 66 mm) po **26,40 SIT/kos**, pakirani po **30,40 SIT/kos**, pokrove, zlato lakirane, 0,82 mm po **15,60 SIT/kos** in 0,66 mm po **12,60 SIT/kos**. – Po dogovoru naročeno blago tudi dostavimo.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

**ZAHTEVAJTE BREZPLAČEN
KATALOG IN CENIK!**

V mesecu septembru vam nudimo
8% popust za modele na zalogi

Modeli za vlivanje sveč iz čebeljega voska

LOGAR TRADE, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur
tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415
e-pošta: logar-trade@siol.net
internet: www.logar-trade.si

Material za dekoracijo sveč

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme v
vrednosti več kot 10.000 SIT, priznamo čebelarjem z
veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta

Logar

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka
od 8.00 do 12.00
in od 15.00 do 18.00
ob sobotah
od 9.00 do 12.00

Čebelarstvo Rihar – Kocjan
Robert Kocjan, s.p.
Gabrije 42, 1356 Dobrova

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME – TRGOVINA

Delovni čas: pon.–petek od 8.–12. ure in od 15.–18. ure, sobota od 8.–12. ure.
Avgusta bo trgovina ob sobotah zaprta (oz. po dogovoru).

Smo družinsko podjetje z dolgoletno tradicijo na področju čebelarstva in izdelovanja čebelarске opreme.
Vsa oprema je izdelana na podlagi znanja in izkušenj, pridobljenih v domačem čebelarstvu.

IZDELUJEMO: žične matične rešetke, plastične odtočne pipe, čebelarске lopatke, lovilce rojev,
plastična obešala in razstojišča, testne mreže, sladkorne pogače in rogljičene satnike.

Izdelujemo tudi kakovostne hladno valjane satnice vseh velikosti.
Vosek je steriliziran pri 125 °C.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Odprli smo trgovino z vso preostalo čebelarско opremo.
Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo popust!

Tel./faks: ++386(0) 1/364 11 06, GSM: 031 351 964, e-pošta: ROBINELI@SINT.NET

UTRINKI IZ ŽIVLJENJA IN DELA ČEBELARSKEGA KROŽKA »ČEBELICA« NA VRTNARSKI ŠOLI V CELJU

Naj na začetku v imenu krožka »ČEBELICA« z velikim veseljem povem, da nas je v svoje vrste sprejelo Čebelarско društvo »HENRIK PETERNEL« iz Celja, sicer znano po svoji bogati, 125-letni tradiciji.

Ob vsakdanjem delu v krožku, v okviru katerega se po urniku srečujemo ob torkih od 11.00 do 13.00 ure, so člani krožka – dijaki Vrtnarske šole ob pomoči obeh mentorjev posebno pozornost namenili pripravi na čebelarško razstavo, ki je bila 1. in 2. marca 2003 na Celjskem sejmu v Celju. Na to razstavo smo bili povabljeni, na njej pa smo se tudi dostojno predstavili.

Januarja in februarja letos smo se lotili izdelave plakatov in panjskih končnic. Vse to gradivo smo pripravili za predstavitev čebelarškega krožka »ČEBELICA« ob dnevu zdrave šole, ki smo ga pripravili na naši šoli.

V okviru priprav na razstavo smo si na Celjskem sejmišču ogledali, kje bo naš predstavni prostor in kako velik je. Po ogledu smo skicirali idejne rešitve za opremo in ureditev prostora. Ker smo se zadeve lotili resno, smo do začetka čebelarškega sejma uspešno postorili vse, kar je bilo potrebno. Spodnji fotografiji pričata o uspešni predstavitvi našega krožka na čebelarški razstavi v Celju.

Predavanje o kranjski čebeli na Vrtnarski šoli v Celju

Foto: Peter Teržan, Trajče Nikoloski

Za začetek dobrega sodelovanja s Čebelarškim društvom »HENRIK PETERNEL« iz Celja smo pripravili in izvedli predavanje z naslovom »Čebelica se predstavi«. Kot se je izkazalo, je bilo predavanje za dijake naše šole zelo zanimivo, zato je bil številen tudi njihov obisk. V uvodu je predsednik čebelarškega društva g. Gradišnik predstavil društvo in delo v njem, potem pa je tajnik čebelarške zveze celjske regije g. Bunšek v okviru svojega predavanja govoril o kranjski čebeli v Sloveniji. Glede na zanimanje, ki ga je predavanje zbudilo med dijaki, je bilo zadovoljstvo obojestransko.

Razstavni prostor

Panjske končnice

V spomin

ROBERT KRAŠOVEC

Januarja 2003 smo se poslovili od dolgoletnega člana ČD Vrhnika Roberta Kraševca. Priženil se je v družino, v kateri je bilo čebelarstvo že dolgoletna tradicija.

Še zelo mlad je pomagal pri prevažanju čebel na pašo in z zanimanjem opazoval delo čebel v panjih. Zato mu je tast dal v oskrbo štiriindvajset čebeljih družin. To je bilo zanj kar naporno, saj si je v tem času zgradil dom in hodil v službo. Uspešno je skrbel tudi za čebelje družine. Takoj se je včlanil tudi v čebelarstvo družino Vrhnika in bil njen dolgoletni član. Leta 1996 je prejel odličje Antona Janše III. stopnje za posebne zasluge za obstoje slovenskega čebelarstva. Zdaj ga je huda bolezen veliko prezgodaj iztrgala iz naše sredine.

Želimu mu miren počitek v slovenski zemlji.

ČD Vrhnika

JOŽE ŠKERIJ

Življenje knjiga je spominov; ki nikoli ne zbledi.

Neodvisno od naše volje smo rojeni,

neodvisno od našega botenja gremo v smrt.

Narava podarila nam je čas, da ustvarimo

ново življenje in tlakujemo neskončno

pot za prihodnje rodove.

Kam biteči čas to pelje – kdo ve?

Jesen. Čas, ko trta obrodi in ko je Kras najlepši, a tudi čas, ko je ugasnilo življenje našega dragega Jožeta. Od njega smo se v njegovi rojstni vasi poslovili pred dobrim letom in pol s poslovnim nagovorom predsednika ČD Sežana.

Čebelariti je začel kot mlad fant, ko mu je tast podaril nekaj panjev čebel. Znanje o čebelah si je nabiral pri njem in na srednji kmetijski šoli v Pazinu. Bil je dolgoleten član ČD Sežana in nekaj časa tudi njegov predsednik. Za svoje delo je prejel tudi odličja Antona Janše.

Čebele, njegove ljubljene, so bile zanj sprostitev po trdem in napornem kmečkem delu. Dajale so mu novih moči za nove izzive. Zanje je skrbel vse dotlej, dokler mu niso pošle moči.

Prihaja pomlad. Cvetje. Prvi izleti čebel. Gotovo bodo čebele obiskale cvetice na tvojem grobu in ti izražale spoštovanje.

FRANC CESAR

V majhni vasi Jereka v Bohinju se je leta 1929 v številni družini rodil čebelar Franc Cesar. Ker je bila kmetija premajhna, je moral Franc zgodaj poprijeti za delo. Po poroki se je zaposlil v železarni na Jesenicah. Ker je živel v čudoviti naravi v Bohinju, je kmalu spoznal, kako zanimive so čebele. Najprej je kupil dva naseljena panja, ker pa je bilo njegovo čebelarjenje uspešno, je imel kmalu 30 čebeljih družin.

Ker je želel o čebelarstvu zvedeti čim več, se je redno udeleževal naših sestankov in predavanj. Zaradi svoje skromnosti, poštenosti in iskivosti, polne kmečkega humorja, je bil Franc povsod priljubljen.

Od januarja letos se med nami ni več pojavljal in tedaj smo zvedeli, da ga je napadla zahrbtna bolezen. Kmalu potem, aprila letos, je tudi za vedno zapustil svoje ljubljene čebele, družino in svoje čebelarke tovariše. Njegovo delo bo zdaj nadaljeval njegov sin.

Njegov šegavi in vedri duh bo za vedno ostal med bohinijskimi čebelarji.

ČD Bohinj, Stojko Žmitek

Vzreja matic

BUKOVŠEK

z najdaljšo tradicijo v Sloveniji – od leta 1934

Ponujamo vam kakovostne, označene ter doma in v tujini priznane matice. Vzrejamo čiste kranjske sivke iz izbranih maticarjev pod nadzorom KIS. Matice dobite od konca maja do pozne jeseni po pošti ali osebno na naslovu:

**ALOJZ in JANKO BUKOVŠEK –
Golo Brdo 19, 1215 Medvode,
tel.: 01 – 361 24 28, 031 656 441**

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI za Čebelarški center Slovenije

ČZS v celoti še ni poravnala vseh obveznosti do izvajalcev zato prosimo vse čebelarje in društva, da zdaj, ko je vsak tolar oz. prispevek še posebej dragocen, prispevate finančna sredstva za poplačilo obveznosti in za najnujnejšo opremo, predvsem predavalnic v ČCS.

Za Čebelarški center so prispevali:

ČD Selnica ob Dravi je prispevalo 7.700 SIT, Viktor Arl je prispeval 1.000 SIT, ČD Križevci pri Ljutomeru je prispevalo 59.000 SIT, Matija Božič iz ČD Ig je prispeval 5.000 SIT.

UO Čebelarke zveze Slovenije

PRODAM lipov med ali ga zamenjam za kostonjev med, inf. ☎ 031 370 134.

PRODAM mali električni potopni grelec za med, inf. ☎ 031 861 056.

KUPIM suh čisti propolis. Plačilo ob prevzemu. Pokličite zvečer na ☎ 03/ 5824 340 ali GSM 031 419 111.

PRODAM leseni kip medveda stoječega na zadnjih nogah v naravni velikosti. V šapah drži čebelji sat. Vreden ogleda, ponudbe na ☎ 041 949 316.

PRODAM čebelnjak – brunarico, prestavljiv velikosti 2,40 x 1,80 m, višine 2,20 m. Cena čebelnjaka je 100.000 SIT, inf. na ☎ 03/ 548 11 47 in GSM 041 535 244.

PRODAM prikolico z naletnimi zavorami za osebni avto, z enajstimi naseljenimi AŽ 10 S panji. V enem panju je tudi tehtnica, inf. ☎ 02/ 521 19 74, Milan Hrovat.

IZOBRAŽEVANJE PRI ČEBELARSKI ZVEZI SLOVENIJE

Vse čebelarje in ljubitelje čebelarstva obveščamo, da bomo programe izobraževanja in postopke pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije nadaljevali oktobra.

Podrobnejši program bomo objavili v oktobrski številki Slovenskega čebelarja.

Komisija za izobraževanje ČZS

ZAHVALA

Pijatelju, predsedniku ČD Šempeter pri Gorici **g. Petru Žigonu** se zahvaljujem za nesebično pomoč pri prodaji čebel.

Čeprav beseda hvala ni dovolj za vso tvojo pomoč, naj ti še enkrat z vso hvaležnostjo rečem: Peter, hvala za vse storjeno v trenutkih, ko sem najbolj potrebovala pomoč resničnih prijateljev.

Sonja Marušič

VABILO NA DRUŽABNO SREČANJE ČEBELARJEV OB SVETOVNEM KONGRESU ČEBELARJEV APIMONDIA 2003

Družabno srečanje čebelarjev bo **v soboto, 23. avgusta 2003, ob 17. uri, v Rokovnjaškem gozdčku na Brdu pri Lukovici.**

Za razvedrilo bo igral priznani ansambel Zupan.

Vabljeni vsi slovenski čebelarji in ljubitelji čebelarstva.

Pokrovitelj prireditve je Občina Lukovica.

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA, TEL.: 01/755 13 17

GSM: 041/420 200

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. – Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). – Blago vam lahko pošljemo po bitri pošti.

NOVO: Pri nakupu desetih panjev vam podarimo prašilček.

V ZALOGI:

- AŽ-panji (9s, 10s, 12s)
- prašilčki (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalniki Frančič
- distančni vložki
- vehe za povezavo AŽ-panjev
- trietažni AŽ (10 s)
- AŽ-Kozine 11 + 3

APIS M & D, d.o.o. – MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA – tel., faks: (01) 755 12 82

Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure, ob sobotah od 9.–12. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH – samo 180 SIT/kg

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM TERAPEVTSKIH SREDSTEV
- APNENOGEL – NOSEMAGEL – STIMULANS – VAROGEL
- NA DEBELO IN DROBNO PRODAJAMO VSO ČEBELARSKO OPREMO

NAROČENO BLAGO POŠILJAMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.

- Vse čebelarje in čebelarstva družstva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti. Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC – ČEBELARSTVO DEBEVEC, APIS M & D, d.o.o., VRHNIKA

Pri nas lahko dobite kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme.

NOVO!

Nizkonakladni, LR-, AŽ-panji 10-, 7- in 5-satni. Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

NOV ŠTIRIDELNI AŽ-PLEMENILNIK IZ IZOLACIJSKEGA POLIURETANA ZA VZREJO MATIC IN REZERVNIH ČEBELJIH DRUŽIN.

ZARADI DOBRE IZOLACIJE DRUŽINIC ŽE OB MANJŠI PAŠI NI TREBA DODATNO KRMITI.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo: (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks: (01) 729 61 32.

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@cebelarska-zveza-slo.si – pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si –

urednik Janez Mihelič: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, Marjan Debelak, dipl. inž. arh., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko - Rogelj,

Marjan Debelak, univ. dipl. inž. arh., čebelarji mojster Franci Marolt in dr. Aleš Gregorc.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2003 za nečlane je 9.000,00 SIT. Posamezna številka stane 800 SIT za člane oz. 850 SIT za nečlane skupaj z 8 % DDV.

Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 7.700 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 60 SIT.

Reklamni oglasi: Cela barvna stran na ovitku 120.000 SIT, v sredini 72.000 SIT, pol strani 36.000 SIT, tretjina strani 24.000 SIT, četrt strani 16.800 SIT, pasica 4.000 SIT.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120.

Za naročnike iz tujine – devizni račun: LJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 – je letna naročnina 40 USD.

Priprava za tisk: Prepress, d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Ljubljana, d.d., 1295 Ivančna Gorica.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak, dipl. inž. arh.

Glasilo **Slovenski čebelar**, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije, s sedežem v Lukovici, Brdo pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Za zdrave čebele in večje donose

Na voljo so nove, dopolnjene izdaje knjig prof. dr. Jožeta Riharja, ki jih priporoča ČZS in sam častni predsednik Apimondie g. R. Borneck

VZREJAJMO BOLJŠE ČEBELE
3.450 SIT

ČEBELARJENJE V NAKLADNEM PANJU
3.450 SIT

MANA IGLAVCEV - NAPOVEDOVANJE GOZDNEGA MEDENJA
3.450 SIT

VAROZA ČEBEL
3.000 SIT

Knjige lahko naročite na tel.: 01-428 11 36 ali 041-410 171 in v vseh čebelarstvih trgovinah.

ANA KUNSTELJ, s.p.
ŠIVILJSTVO KUNSTELJ

ZAVRTI 41
1234 MENGEŠ

Telefon: 01/ 72 37 027, GSM: 031 352 797,
e-pošta: jm.kunstelj@email.si

Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna na vročino),
ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE IN DRUGO ČEBELARSKO OPREMO.

inž. JOŽE KUNSTELJ, s.p.
Zavrti 41 – 1234 MENGEŠ

Telefon: 01/ 723 70 27, GSM: 031 893 276,
e-pošta: jm.kunstelj@email.si

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Izdelujemo 3-, 4- in 5-satna točila za med. Ugodno!

UGODNO

Brezplačna dostava sladkornega sirupa Frutasun Q 85 do čebelarjev oz. čebelarstvih društev po vsej Sloveniji, je ob minimalnem naročilu 1000 L (1390 kg). V tem primeru cena 1 kg sladkornega sirupa vsebuje 10 % popust in znaša 125,91 Sit (redna cena je 139,90 Sit).

Naročila sprejemamo na tel: 02 / 320 64 52 ali na e-mail: embalaza@vema.si

Sladkorni sirup Q 85 vsebuje v suhi snovi cca 20% glukoze, in cca 80% fruktoze. Sladkorni sirup zaradi visokega deleža fruktoze ne kristalizira. Razmerje: 76% suhe snovi, 24% vode.

Razstavno prodajni salon ČEBELARNA
v čebelarskem centru Slovenije - Brdo pri Lukovici 8
Tel: 01 / 729 61 18; Faks: 01 / 729 61 31

Delovni čas: Od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure
v soboto od 8. do 13. ure, v nedeljo zaprto.
Za večje skupine je odprto izven delovnega časa po predhodnem dogovoru.

ČEBELARSKI CENTER MARIBOR
Streliška 150, Maribor
Tel: 02 / 320 53 46; Faks: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

Viljudno vabljeni v
"Gostišče pri čebelici"
v čebelarskem centru Slovenije.

Informacije in
rezervacije na
tel: 01 729 61 13
fax: 01 729 61 31

 VELETRGOVINA
VEMA
Tržaška 65, Maribor

Telefon: 02/320-64-52
Faks: 02/332-62-71
e-mail: embalaza@vema.si

Cenjene stranke, oddelek embalaže in
gostinstva smo preselili v pritličje centra
(poslovni vhod).

www.vema.si

Nov delovni čas:
Od ponedeljka do petka: 8. do 17. ure
Sobota od 8. do 13. ure